

Eindevaluatie speelbeleid 2010-2020

1. Ruimte voor de Jeugd 12+ uit 2010
 2. Buitenspelen in Overbetuwe uit 2012
- Uitvoeringsnota's



oktober 2020

20int04931

gemeente **Overbetuwe**



Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Opzet evaluatie	8
2.1 Wat meten we?	9
2.2 Hoe meten we?	10
3. Resultaten	12
3.1 Kwantiteit	13
3.1.1 Voldoende buitenspeelruimte	14
3.1.2 Voldoende ontmoetingsplekken jeugd 12+	16
3.1.3 Bestemmingsplannen en ruimtelijke ontwikkeling	19
3.1.4 Deelconclusie Kwantiteit	20
3.2 Kwaliteit	21
3.2.1 Veilige buitenspeelruimte	22
3.2.2 Aantrekkelijke buitenspeelruimte	22
3.2.3 Kwaliteit van ontmoetingsplekken 12+	25
3.2.4 Deelconclusie Kwaliteit	28
3.3 Participatie	29
3.3.1 Betrokkenheid van inwoners van bij speelruimte	30
3.3.2 Ontmoeting en contact jong en oud	36
3.3.3 Deelconclusie Participatie	38
3.4 Maatwerk	39
3.4.1 Schoolpleinen	39
3.4.2 Samenwerkingsmogelijkheden	39
3.4.3 Deelconclusie maatwerk	40
3.5 Financiële budgetten	41
3.5.1 Deelconclusie Financiën	43
4. Nieuwe ontwikkelingen	44
4.1 Nieuwe ontwikkelingen	45
4.1.1 Veranderende samenleving en rol van de overheid	45
4.1.2 Nieuwe inzichten speelbeleid	46
4.1.3 Deelconclusie nieuwe ontwikkelingen	46
5. Conclusies en aanbevelingen	47
5.1 Conclusies	48
5.2 Aanbevelingen	49
Bijlagen	52
A. Overzicht bronnen	53
B. Achtergrondcijfers resultaten	54
B1 Aantal speelplekken per kern en leeftijdscategorie volgens gemeentelijke norm en in de praktijk	54
B2 Overzicht verbeteracties plekken 12+	56
B3 Overzicht speeltoestellen en speelprikkel in Overbetuwe	58
B4 Samenvatting enquête deelnemers speelprojecten	59
B5 Overzicht investeringen vanuit Overbetuwe Doet	62



SAMENVATTING

Volgens planning is deze evaluatie van twee speelbeleidnota's met bijbehorende uitvoeringsnota's uitgevoerd in 2020. Aan de hand van indicatoren passend bij gestelde SMART-doelen in de nota's 'Buitenspelen in Overbetuwe' en 'Ruimte voor de Jeugd' is getoetst in welke mate de beoogde maatschappelijke effecten zijn behaald. Deze hebben betrekking op de fysieke, sociale en persoonlijke ontwikkeling van de jeugd en de leefbaarheid van de woonomgeving, met aandacht voor contact tussen jonge en volwassen inwoners.

De gemeente Overbetuwe wil de kracht van gemeenschappen centraal stellen, en inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid bieden om samen oplossingen te bedenken. In omvangrijke participatieve speelprojecten per kern of een Elster wijk beslisten inwoners tussen 2014-2020 mee over de inzet van speelrenovatiebudget en daarbij is het kortstondig coproduceren van bewoners gestegen. Binnen deze aanpak blijken budgetten beperkt om de speelwaarde te verbeteren, de maatschappelijke impact is wel verbeterd door een hogere betrokkenheid van inwoners bij speelruimte.

Hoewel de door de gemeente bepaalde kwantitatieve normen ruim gehaald worden, zien jonge inwoners en hun ouders graag nog meer speelplekken. Meer en beter passende ontmoetingsplekken voor onze oudere jongeren vragen nog onze aandacht, hoewel we ook trots mogen zijn op de gerealiseerde inhaalrace (van 16 naar 2 ontbrekende plekken) voor deze doelgroep in deze beleids-cyclus. Overbetuwe volgt de landelijke tendens van afnemende overlastklachten (piek in corona tijd daargelaten). Korte lijnen tussen veiligheid, politie, Boa's, jongerenwerk en inzet van dorps- en wijkraden brengen verbetering in gedrag en tolerantie.

Overbetuwanenaren zijn heel erg tevreden over de kindvriendelijkheid van hun buurt. Over de kwaliteit van het speelaanbod is de helft tevreden. Uitgangspunten voor speelruimte vroeg en beter borgen in ontwikkelprocessen in de openbare ruimte scheelt tijd en geld om inwoners een prettige passende leefomgeving te bieden. Een herijking van gemeentelijke administratievoering geeft binnen de huidige structurele budgetten meer mogelijkheden voor het verbeteren van kwalitatieve of kwantitatieve speelwaarde. Dat lijkt nodig, want succesvolle participatieprocessen kosten meer tijd en geld dan renovatie en onderhoud op kleine schaal.

Als laatste de aanbevelingen voor de opzet van nieuw speelbeleid wat staat gepland voor het voorjaar van 2021. Deze omvatten het meenemen van nieuwe ontwikkelingen, het zoeken naar verbeteringen voor speel- en ontmoetingsplekken, de aanbeveling om de participatieve werkwijze voort te zetten, onderzoeken hoe we inwoners beter kunnen faciliteren om meer zelf te doen en wat er op financieel gebied verbeterd moet worden.

Elst, 26-10-2020



INLEIDING

In de nota Ruimte voor de jeugd 12+ staat dat in 2020 wordt geëvalueerd in hoeverre de gestelde doelen voor onze jongeren zijn gehaald. De tweede speelnota Buiten Spelen in Overbetuwe wordt daarbij meegenomen, net als de in 2020 aflopende meerjarenplanning van het uitvoeringsplan.

Deze evaluatie van het huidige speelbeleid is input voor de raad voor het bepalen van de koers van de nieuwe speelnota en het vervolg van de cyclus van jaarlijkse participatieve speelprojecten.

Het huidige speelbeleid bestaat uit:

- Nota Buiten Spelen in Overbetuwe (2012) + uitvoeringsplan Speelruimte Overbetuwe 2014-2020
- Nota Ruimte voor de Jeugd 12+ (2010) + uitvoeringsplan
- (deel) Motie Proactief beleid voor de Overbetuwse jeugd (2018)

Toelichting op deze basisdocumenten:

De nota Buiten spelen in Overbetuwe uit 2012

Overbetuwe streeft naar een uitdagende en veilige (buiten)leefomgeving die bijdraagt aan de ontwikkeling van de jeugd en aan de leefbaarheid van de woonomgeving. Onze visie op buiten spelen is dat we daarvoor moeten investeren in enerzijds voldoende veilige, kwalitatief hoogwaardige en gevarieerde buitenruimte en anderzijds in het stimuleren of faciliteren van de betrokkenheid van ouders en buurtbewoners bij de speelruimte in hun buurt. Om dit te bereiken zijn er beleidsvoornemens opgesteld binnen de thema's kwantiteit, kwaliteit, participatie en maatwerk.

Het *uitvoeringsplan Speelruimte Overbetuwe 2014-2020* is een meerjarenplanning van 2014 tot en met 2020. In deze cyclus van renovatieprojecten komt elke Overbetuwse kern en de drie Elster wijken eenmaal 'aan de beurt' met een speelproject via een inwonersparticipatietraject.

Nota 'Buiten spelen in Overbetuwe'



Ruimte voor de Jeugd



De nota Ruimte voor de Jeugd 12+ uit 2010

Specifiek voor de jongeren is als doel gesteld dat Overbetuwe in 2020 voldoende ontmoetingsplekken voor jongeren heeft mét aandacht voor een goede spreiding van kwantiteit en kwaliteit en mét aandacht voor het contact tussen jonge en volwassen inwoners.

In het bijbehorende *uitvoeringsplan* is besloten het urgentiescenario te volgen, wat betekent: het bieden van ontmoetingsplekken voor jongeren van 12 tot 18 jaar in (in eerste instantie) Driel, Elst en Zetten. Dit scenario streeft grofweg naar 5 tot 8 plekken erbij.

Motie Proactief beleid voor de Overbetuwse jeugd (18mo006)

In motie 18mo006 'Pro-actief beleid voor Overbetuwse jeugd' uit 2018 is door de raad gevraagd om een beleid verder uit te werken waar ontwikkeling van 12+ plekken wordt vormgegeven met jongeren in deze leeftijd en een pilotproject hiervoor aan te wijzen en financiële middelen vrij te maken om de pilot op gedegen wijze te kunnen uitvoeren.

Enquête speelbeleid Overbetuwe

Gelijktijdig met deze evaluatie wordt een verkenning uitgevoerd met 'Enquête speelbeleid Overbetuwe' die een actueel beeld geeft van de behoefte van alle inwoners naar spelen, ontmoeten en bewegen in de openbare ruimte als informatiebron voor het speelbeleid van de toekomst.



OPZET EVALUATIE

2.1 Wat meten we?

De beide beleidsnota's Buiten Spelen in Overbetuwe en Ruimte voor de Jeugd 12+ geven een voorzet voor de evaluatie van de beoogde doelen.

Beleid	Maatschappelijk effect	SMART-doel	Indicator
Nota Buiten Spelen in Overbetuwe	Fysieke, sociale en persoonlijke ontwikkeling van de jeugd	Voldoende buitenspeelruimte	Aantal speelplekken in relatie tot de norm
			Spreiding van speelplekken ¹
			Frequentie van buiten spelen
		Veilige buitenspeelruimte	Gecertificeerde toestellen plus logboeken
			Diversiteit in speeltoestellen en speelfuncties
		Aantrekkelijke buitenspeelruimte	Kwaliteitsbeleving van de inwoners/gebruikers (monitor kwaliteit)
			Kindvriendelijke buurt
	Leefbaarheid van de woonomgeving	Betrokkenheid van inwoners bij speelruimte	Inzet van interactiewijzer: hoe vaak en welke vormen
			Aantal coproducties rondom speelplekken
			Score sociale samenhang
Nota Ruimte voor de Jeugd 12+	In 2020 voldoende ontmoetingsplekken voor jongeren. Mét aandacht voor een goede spreiding van kwantiteit en kwaliteit en mét aandacht voor het contact tussen jonge en volwassen inwoners	Kwantiteit: voldoende ontmoetingsplekken	Aantal plekken: 1 plek per 100 jongeren
			Planontwikkeling en bestemmingsplannen
			Gerealiseerde accommodaties
		Kwaliteit van ontmoetingsplekken	Categorieën van plekken
			Ontwikkeling van 12+ plekken wordt vormgegeven met jongeren in deze leeftijd ²
		Ontmoeting en contact jong en oud	Inrichting plekken (multifunctioneel)
			Ontmoeting en contact jong en oud, stimuleer activiteiten en samenwerking
			Gebruiksregels waar nodig
			JOW! bij overlast

1 Uit: Uitvoeringsplan Speelruimte Overbetuwe 2014-2020, Een meerjarenplanning (2014)

2 Uit: Motie (18mo006) 'Pro-actief beleid voor Overbetuwse jeugd' (2018)

In de nota Buitenspelen in Overbetuwe zijn de beleidsvoornemens gecategoriseerd naar: kwantiteit, kwaliteit, participatie en maatwerk. Bij de analyse van de resultaten houden we diezelfde indeling aan.

Onderdeel	Nota Buiten Spelen	Nota Ruimte voor Jeugd 12+
Kwantiteit	• Voldoende buitenspeelruimte	• Voldoende ontmoetingsplekken
Kwaliteit	• Veilige buitenspeelruimte • Aantrekkelijke buitenspeelruimte	• Kwaliteit van ontmoetingsplekken
Participatie	• Betrokkenheid van inwoners bij speelruimte	• Ontmoeting en contact jong en oud
Maatwerk	• Samenwerking met scholen • Samenwerking met woningstichtingen en sportverenigingen	

Daarnaast kijken we ook naar de financiële budgetten die zijn ingezet.

2.2 Hoe meten we?

Bij de analyse van de resultaten maken we gebruik van verschillende instrumenten:

Landelijke/ regionale meetinstrumenten

- **Kindermonitor**
1 keer per 4 jaar neemt de GGD Gelderland-Midden de Kindermonitor af. Deze Kindermonitor geeft onder andere inzicht in de mate van buiten spelen van kinderen tot 12 jaar en over de kindvriendelijkheid van de buurt. Door de percentages van 2009, 2013 en 2017 met elkaar te vergelijken, kunnen we de ontwikkeling zien ten aanzien van buiten spelen.
- **Leefbaarometer**
Met behulp van de Leefbaarometer kan de leefbaarheid in alle bewoonde wijken, buurten en straten in Nederland gemonitord worden. Men screent op vijf Dimensies: Woningen, Fysieke omgeving, Voorzieningen, Bewoners en Veiligheid. Zie leefbaarometer.nl.

Lokale meetinstrumenten

- **Enquête deelnemers speelprojecten:** De ervaring van ruim 250 mensen die tussen 2010 en 2020 interactief hebben deelgenomen aan werkgroepen van speelprojecten is getoetst met een schriftelijke enquête in het najaar van 2020, na afloop van deze afgeronde meerjarencyclus. 18% daarvan heeft gereageerd op vragen over deze thema's:
 1. Gezamenlijk met de buurt komen tot verbetering van speelplekken.
 2. Zelf meer mogelijk maken (door taken zelf te doen, fondsen aanschrijven, crowdfunding e.d.).
 3. De sociale aspecten van samen speelplekken realiseren.
 4. De beleving bij de kwaliteit van de speelplekken en het uiteindelijke resultaat.

In de bijlagen is een samenvatting van dit onderzoek beschikbaar. In de bronnenlijst staat een link naar alle resultaten.

- Enquête Speelbeleid Overbetuwe (sluit 15 november 2020). Alle inwoners van Overbetuwe van jong tot oud zijn uitgenodigd te reageren op de [digitale enquête](#) over spelen en bewegen in de buitenruimte. Kinderburgemeester Julia heeft daarvoor in elke kern basisscholen bezocht om er [aandacht voor te vragen](#). De enquête tool maptionnaire geeft ons meer zicht op de informele speelruimte omdat deelnemers op plattegronden tekenen waar zij de buitenruimte gebruiken. De volledige rapportage komt in november 2020 beschikbaar.



Kinderburgemeester Julia op bezoek bij scholen voor Enquete Speelbeleid Overbetuwe

- Ervaringen van betrokkenen bij de uitvoering van beleid, zoals beheerders, jongerenwerkers, Boa's en politie.
- Analyse dorpsprofielen Overbetuwe: deze verzameling van een grote hoeveelheid gegevens per dorp brengt in beeld waar de grootste kansen en kwetsbaarheden per dorp zitten. Deze gegevens worden gedeeld met inwoners en organisaties die actief zijn in het dorp, op het moment dat het hen uitkomt en in de vorm die het beste bij hen aansluit. De uitkomst van de bespreking kan bijvoorbeeld een opsomming zijn van: welke kansen zien we voor het dorp, welke gaan we uit nutten en wie doet dan wat? En: welke kwetsbaarheden van het dorp vinden we zorgwekkend en willen we iets aan doen? Wat doen we dan en wie doet wat? Daarnaast gebruikt de gemeente de resultaten om haar eigen beleidskeuzes te maken.
www.overbetuwe.nl/Dorpsprofielen
- Digitaal onderzoek voor het Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP): in het voorjaar 2020 gaven 565 inwoners input over 'Wat vindt u belangrijk voor de buitenruimte van gemeente Overbetuwe?' www.overbetuwe.nl/Inwoners/Bouwen_en_wonen/Ruimtelijke_plannen/Integraal_kwaliteitsplan_openbare_ruimte
- Rapportage Overbetuwe Doet: OverbetuweDoet.nl is het platform voor bewonersinitiatieven in de gemeente Overbetuwe. Inwoners beslissen zelf welke activiteiten en projecten geld krijgen van de gemeente. Elk huishouden krijgt 2 keer per jaar een waardecheque en kan deze doneren aan één of meer initiatieven. Iedereen kan zijn/haar idee aanmelden en geld, materiaal en hulp verzamelen. In de bijlage is een overzichtsrapportage opgenomen.



RESULTATEN

Per onderdeel (kwantiteit, kwaliteit, participatie en maatwerk) geven we eerst een kort overzicht van subdoelen, indicatoren en korte samenvatting van het resultaat, voorzien van een kleur (groen = (grotendeels) gehaald, oranje = deels gehaald, rood = niet gehaald). Daarna volgt een toelichting per indicator en we sluiten het onderdeel af met een deelconclusie. Tot slot geven we inzicht in de financiële budgetten die tot deze resultaten hebben geleid.

3.1 Kwantiteit

	Subdoel	Indicator	Resultaat
3.1.1	Voldoende buitenspeelruimte	Aantal speelplekken in relatie tot de norm	Voldoet, voor jeugd tot 12 jaar 12+ plekken voldoen, m.u.v. Zetten en Oosterhout
		Spreading van speelplekken	Voldoet, voor jeugd vanaf 6 jaar Speelplekken op 100m voor 0-5 jarigen wordt niet gehaald
		Frequentie van buiten spelen	Kinderen uit Overbetuwe laten een gemiddeld resultaat zien, vergelijkbaar met andere Gelderse gemeenten
3.1.2	Voldoende ontmoetingsplekken 12+	Aantal plekken: 1 plek per 100 jongeren	Tekort terug van 16 plekken in 2010 naar 2 (Zetten en Oosterhout). Meer verwijsplekken worden gewenst door handhaving en jongerenwerk.
		Gerealiseerde accommodaties	Voldoet, met vernieuwde zoektocht naar (binnen)ruimte in Driel.
3.1.3	Planontwikkeling en bestemmingsplannen		Binnen bestemmingsplannen zijn meerdere bestemmingen waar multifunctioneel gebruik bedoeld en mogelijk is en waar speelvoorzieningen zijn toegestaan. Door de combinatie van in- en formele speelgelegenheden lijkt de verhouding spelen-wonen in orde. Bij nieuwe projecten blijkt een gebrek aan tijdige of duidelijke afspraken over speelaanleidingen soms een gemiste kans

3.1.1 Voldoende speelruimte

Aantal speelplekken in relatie tot de norm

Het gewenste aantal speelplekken volgens onze gemeentelijke norm is 1,5 speelplek per 100 kinderen van 0-5 jaar (categorie A), eveneens 1,5 speelplek per 100 kinderen van 6-11 jaar (categorie B) en 1 speelplek per 100 kinderen van 12-18 jaar (categorie C). Dit is een indicatie, ieder kind mag uiteraard op alle speelplekken spelen. Bovendien zijn de meeste speelplekken geschikt voor een combinatie van leeftijdscategorieën.

Anno 2020 heeft de gemeente 120 speelplekken in beheer. Bijlage B1 geeft per kern het aantal speelplekken per leeftijdscategorie weer afgezet tegen de gemeentelijk bepaalde norm. Daaruit blijkt:

- Voor kinderen tot en met 11 jaar zijn volgens de zelf gestelde norm in elke kern ruim voldoende speelplekken beschikbaar. Zelfs zonder de acht voorheen openbaar gestelde schoolpleinen wordt voldaan aan de normering.
- Voor kinderen van 12 tot 18 jaar zijn volgens de zelf gestelde norm bijna overal voldoende speelplekken beschikbaar, behalve in Zetten en Oosterhout.

Zowel ouders als kinderen in de leeftijd van 6-18 jaar geven in de Enquête speelbeleid aan dat zij dit anders beleven; in hun beleving scoren we op aantal beschikbare speelplekken onvoldoende.

Spreading van speelplekken

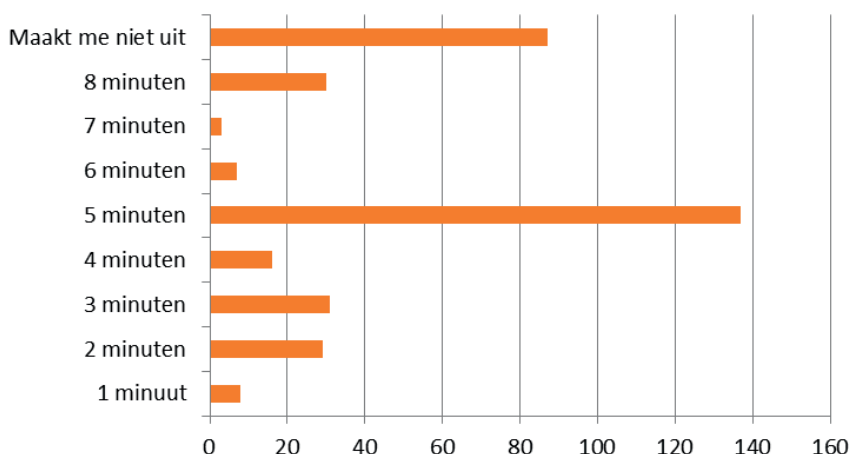
De spreading van beschikbare formele speelplekken voor 6-11 jarigen; binnen een straal van 400m) is redelijk goed behaald in onze kernen. Voor plekken voor 12-18 jarigen is geen straal bepaald; deze doelgroep is mobiel genoeg.

Bij de spreading van speelplekken onderscheiden we het niveau 'dichtbij' (de directe omgeving) en het niveau 'centraal' (wijkniveau, grotere speelplek, breder publiek). Aantrekkelijke centrale speelplekken stimuleren dat kinderen en hun ouders elkaar ontmoeten. Vooral voor jonge kinderen is een speelplek 'dichtbij' belangrijk, omdat zij beperkt zijn in hun mogelijkheden om op afstand (zonder begeleiding) buiten te spelen.

Uit de Enquête Speelbeleid blijkt dat 50% van de ouders het prima vindt om 5 minuten of langer met hun kinderen te lopen naar een echt leuke speeltuin. Voor 25% maakt de afstand zelfs niet uit. Voor de kinderen zelf is dat 30% en 35%.

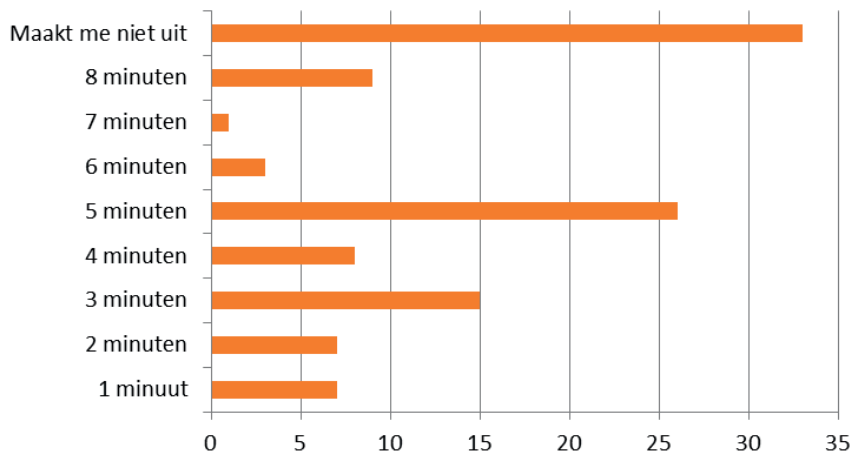
ouder van 0-5,
ouder van 6-18,
betrokken
bewoner,
bso/school,
vereniging

Hoe lang ben je bereid onderweg te zijn naar een echt goede plek om te spelen of te ontmoeten?



6 - 11 jaar

Hoe lang wil je wel onderweg zijn naar een echt goede speelplek?



Het secundaire gestelde streven voor een spreidingsnorm van een 100m straal naar een formele speelplek (plek met speel toestellen) voor kinderen in de leeftijd van 0-5 jaar is niet haalbaar gebleken in deze beleidscyclus. Een mix van formele en informele speelruimte kan helpen om deze

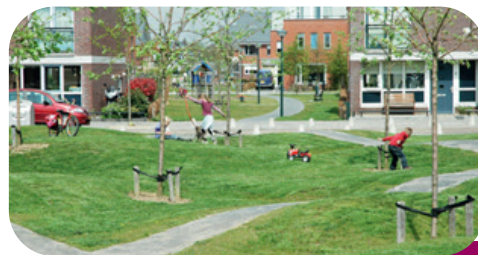


Toelichting: Deze afbeeldingen uit Elst Zuid-West geven weer hoeveel kinderen in de buurt van een speelplek wonen en welke kinderen verder moeten lopen dan onze streefafstanden van 100m voor kinderen tot 5 jaar en 400m voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

tegenstrijdigheid op het gebied van spreiding goed in te vullen. Door een combinatie van voldoende informele speelruimte 'dichtbij' en grote(re), formele speelplekken 'centraal', bijvoorbeeld. De aanwezigheid van *informele* speelaanleidingen als veilige hofjes, stoepen, heuvels en bijvoorbeeld natuurelementen is situatieafhankelijk.

In de speelprojecten die we sinds 2014 integraal per kern of wijk oppakken, beslissen bewoners over de inzet van het speelbudget. In elk project is de keuze gemaakt om minder aantrekkelijke plekken (plekken met weinig toestellen, verouderde toestellen, slechte ondergronden of een afgelegen of weinig bezochte locatie) om te vormen tot groenplekken of informele speelplekken om de beperkte beschikbare budgetten vooral te investeren in grotere ontmoetingsplekken. Dit is het geval in Elst, Herveld Andelst, Heteren en in Valburg. De (beleidsmatige aanvullende) spreidingsfactor van formele speelplekken neemt hierdoor af, maar de kwaliteit per speelplek neemt toe. Omdat bewoners via participatietrajecten worden betrokken bij de keuzes die op dit beleidsterrein worden gemaakt, is er meer transparantie en daarmee meer draagvlak voor veranderingen in onder andere de nabijheid van speelplekken die op deze manier plaatsvinden.

Het rekening houden met de verhouding formele en informele speelruimte, waarbij maatwerk nodig is per kern of wijk is nog geen standaard focuspunt in onze speeltrajecten. De groei van groene, natuurlijke speelplekken zonder toestellen (door omvorming van plekken waar voorheen traditionele speeltoestellen een speelplek vormden die niet meer voldeed) creëert automatisch meer informele speelruimte.



*Informele speelruimte:
Wiebeltuinen in Elst*

Frequentie van buiten spelen

Over de frequentie van buiten spelen blijkt uit de Kindermonitor 2017 dat Overbetuwe kinderen in vergelijking met andere Gelderse gemeenten heel gemiddeld scoren op buitenspelen:

- nog maar 1% speelt helemaal niet buiten; het percentage kinderen dat gemiddeld tot veel buiten speelt is met 89 – 90% gelijk gebleven
- het percentage kinderen dat elke dag buiten speelt is t.o.v. 2009 afgenomen; die trend heeft zich in 2017 niet doorgezet; de percentages zijn ongeveer gelijk met 2013
- het percentage kinderen dat minimaal 1 uur per dag buiten speelt is sinds 2009 licht toegenomen

Mate van buiten spelen kinderen van 2 tot 12 jaar

	2009	2013	2017
Niet	4%	1%	1%
Weinig (max. 15 min. p.d.)	7%	10%	10%
Gemiddeld (15 tot 30 min. p.d.)	13%	19%	16%
Veel (> 30 min. p.d.)	76%	71%	73%

Duur van buiten spelen

	2009	2013	2017
Korter dan een half uur per dag	3%	3%	4%
Een half uur tot 1 uur per dag	34%	32%	33%
1 tot 2 uur per dag	45%	50%	47%
2 tot 3 uur per dag	13%	11%	13%
Langer dan 3 uur per dag	2%	3%	3%
N.v.t.	4%	1%	1%

Aantal dagen per week dat kinderen van 2 tot 12 jaar buitenspelen

	2009	2013	2017
1 dag	2%	4%	4%
2 dagen	6%	10%	8%
3 dagen	11%	16%	16%
4 dagen	13%	18%	17%
5 dagen	18%	17%	20%
6 dagen	13%	12%	10%
7 dagen	33%	23%	25%
Nooit	4%	1%	1%

3.1.2 Voldoende ontmoetingsplekken jeugd 12+

Aantal plekken: 1 plek per 100 jongeren

Vanaf 2010 is een tekort van 16 ontmoetingsplekken voor 12plussers teruggebracht naar een tekort van 2. In de dorpen Zetten en Oosterhout is de verhouding nog niet optimaal. In Zetten levert dat met regelmaat overlastklachten op ondanks de afstemming tussen jongerenwerk en handhaving/politie.

Uit de Enquête Speelbeleid blijkt dat 80% van de 12-18 jarigen het aantal chill- en ontmoetingsplekken te weinig vindt. Door het beschikbaar gestelde budget voor het project om 12+ plekken onder de loep te nemen en te verbeteren, werken we hier aan met jongeren, jongerenwerkers, dorpsraden of wijkplatforms, omwonenden, Integrale Veiligheid, politie en Boa's. Waar we de jongeren zelf de verantwoordelijkheid kunnen geven, doen we dat.

Vanuit jongerenwerk en handhaving wordt ook voor de andere dorpen als Elst, Herveld en Heteren stelselmatig gevraagd om meer ontmoetingsplekken dan de door de gemeente gestelde norm van één plek per 100 jongeren tussen 12-18 jaar, opdat zij jongeren een aantrekkelijk alternatief (droog/ afdak, uit de wind, met ruimte voor muziekspeakers, met verlichting en een afvalbak waar men andere mensen niet of minimaal stoort) kunnen bieden als men ze wil verwijzen. Dat helpt om het samen leven met andere doelgroepen prettig te houden voor iedereen.

12+ plekken		2010				2020			
	Vergelijking 12+ plekken 2012 en 2020	Aantallen jongeren 2010	Aantal plekken nodig 2010	Aantal plekken aanwezig 2010	Voldaan aan behoefte	Aantallen jongeren 2020	Aantal plekken nodig 2020	Aantal plekken aanwezig 2020	Voldaan aan behoefte
Elst totaal		1949	20	15	tekort	1916	20	24	ruim
Noord						397	4	5	ruim
Zuid						630	7	11	ruim
Oost						898	9	8	norm
Driel		362	4	2	tekort	355	4	5	ruim
Heteren		463	5	4	tekort	484	5	5	norm
Randwijk-Indoornik		187	2	1	tekort	158	2	2	norm
Zetten-Hemmen		639	7	4	tekort	550	6	5	1 tekort
Slijk Ewijk		55	1	1	norm	46	1	2	ruim
Oosterhout		211	3	0	tekort	227	3	2	1 tekort
Herveld-Andelst		465	5	3	tekort	421	5	5	norm
Valburg		159	2	3	ruim	161	2	2	norm
					lokaal				lokaal
Totaal			49	33	16 tekort		48	52	2 tekort
		4490							

Gerealiseerde accommodaties

Op basis van het urgentiescenario uit Uitvoeringsplan Ruimte voor de 12+ jeugd lag de prioriteit bij de realisatie van de volgende plekken vóór 2015

Plaats	Gerealiseerd
Binnenontmoetingsruimte in Elst bij Triade	2013
Ontmoetingsplek/binnenontmoetingsruimte in Zetten, eerst container, later in de Wanmolen	2012
Ontmoetingsplek in Driel buiten: JOP van beton op het Duivenveld	2011 (2014 verwijderd na aanhoudende overlast)

In Driel is in 2019 op het 12+ terrein achter de tennisvelden een container geplaatst en anno 2020 zijn jongerenwerk en Samen Driel aan het onderzoeken of een binnenlocatie in Driel mogelijk is. In Oosterhout huurt jongerenorganisatie JEJO zelf een binnenruimte.

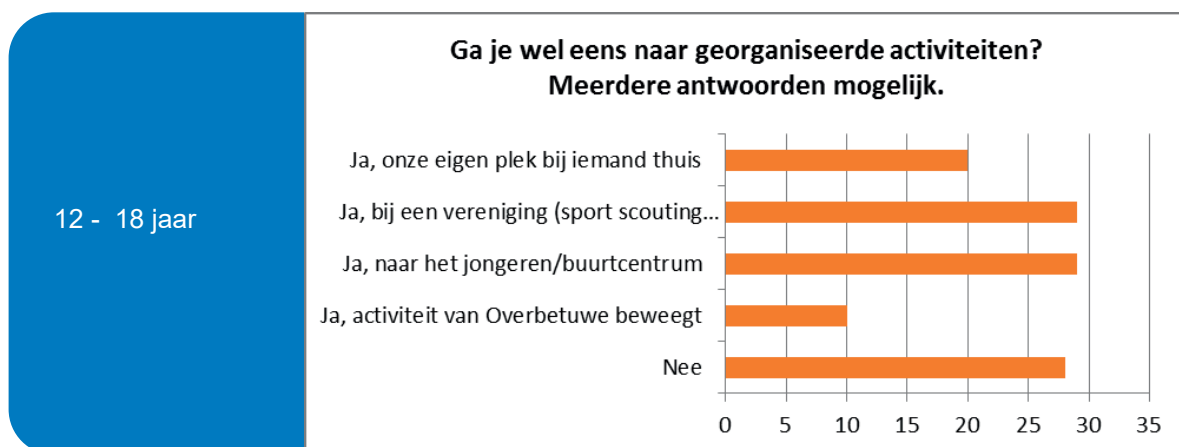
De accommodaties voor jongeren zijn beschikbaar voor structurele inloophiddagen en –avonden, maar worden ook ingezet voor extra activiteiten onder de vlag van maatschappelijke betrokkenheid. De jongerenopbouwwerkers van Forte Welzijn hebben de leiding. In rapportonderdeel 3.3.2 wordt toegelicht welke rol deze accommodaties of ontmoetingsplekken hebben voor de binding met jongeren in de gemeente. In het kort: de focus van jongeren verbreedt zich omdat door jongerenwerkers wordt ingezet op intergenerationele verbindingen en toegewerkt naar meer multifunctionaliteit in accommodaties.



Multifunctioneel gebruik accommodaties



Uit de Enquête Speelbeleid blijkt dat georganiseerde activiteiten regelmatig bezocht worden:



3.1.3 Bestemmingsplannen en ruimtelijke ontwikkeling

Zowel in de nota Buiten spelen in Overbetuwe als de nota Ruimte voor de jeugd 12+ staan beleidsvoornemens op gebied van bestemmingsplannen en ruimtelijke ontwikkeling.

Nota Buiten spelen in Overbetuwe

- In het handboek locatie-eisen nemen we oppervlaktematen voor speelruimte op. In ieder geval moet van het grondgebied dat bestemd wordt voor woondoeleinden per hectare minimaal 300m² voor speelruimte gereserveerd worden.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we rekening met multifunctioneel gebruik en bespeelbaarheid.

Nota Ruimte voor de jeugd 12+

- We zorgen ervoor dat in de planontwikkeling van nieuwe wijken en bij de herinrichting van bestaande wijken in een vroeg stadium inspraak is voor voldoende informele én formele ruimte voor de jeugd en ontmoeten, door eisen te stellen aan de inrichting van wijken. Dat voorkomt problemen (gebrek aan ruimte) later.
- We nemen bij het bouwen en inrichten van gemeentelijke accommodaties jongeren mee als doelgroep. We geven jongeren een plek in die accommodaties. In gebruik en indeling houden we rekening met de mogelijkheid van activiteiten voor deze doelgroep.
- Bestaande wijk- en dorpsindelingen maken het creëren van ruimte voor jeugd een behoorlijke uitdaging. We regelen in bestemmingsplannen dat jongerenontmoetingsplekken mogelijk worden (op bepaalde locaties). Zo kunnen we snel inspelen op behoeften van jongeren.

In principe geven bestemmingsplannen ruimte voor 12+plekken. In bestemmingsplannen zijn meerdere bestemmingen waar multifunctioneel gebruik bedoeld en mogelijk is en waar speelvoorzieningen zijn toegestaan. (Groen, Verkeer en Verblijf, Maatschappelijk {schoolpleinen}). De toegestane bouwhoogtes variëren, maar maatwerk is mogelijk. Om de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte te vergroten wordt ook gewerkt met de 'verzamelbestemming' Buitenruimte. Dit in plaats van de bestemmingen verkeer-verblijf, groen, water. In tegenstelling tot de eerdere bestemmingsplannen is de toegestane oppervlakte van een speelterrein in dit bestemmingsplan ook niet meer begrensd.

Waar mogelijk houden we in de inrichting van de openbare ruimte rekening met multifunctioneel gebruik en bespeelbaarheid. Recente voorbeelden zijn bijvoorbeeld het MFC Valburg: daar is ook ruimte gereserveerd voor peuterspeelplek, kermiszone en een trapveldje. Er is een sport- en spelzone nabij het nieuwe OBC in Elst gepland. Naast de Bongerd in Heteren komt 2021 een multifunctionele zone om te ontmoeten en bewegen. Het plein voor het gemeentehuis in Elst kent ook meerdere functionaliteiten en met de sproeiers is het in de zomer heel bespeelbaar.



*Informele speelruimte:
Fontein voor centrum Elst*

In 2014 is in het handboek locatie-eisen het beleidsvoornemen opgenomen dat van het grondgebied dat bestemd wordt voor woondoeleinden per hectare minimaal 300m² (3%) voor speelruimte gereserveerd wordt. Waar we vanuit kunnen gaan is dat de grote hoeveelheid groene zones en speelbare grijze gebieden in de gemeente deze cijfers over de verhouding van in- en formele speelruimte t.o.v. wonen verhogen. Interne experts uit het ruimtelijk domein geven aan dat zij inschatten dat daarmee het streefgetal van 3% ruim gehaald wordt.

In de onderhandelingen met projectontwikkelaars blijkt deze 3% streefafspraak niet altijd meegenomen of aan vastgehouden te worden. Wanneer afspraken met ontwikkelaars over speelaanleidingen onduidelijk zijn gesteld, het inrichten van de groene- en speelzones achterin de planning staat en/of de beschikbare ruimte en financiële middelen een restpost vormen, kan dat een negatief effect hebben op (tevredenheid over) speelaanleidingen en de tevredenheid over de leefomgeving. Zeker als bewoners meebeslissen bij het realiseren van speelruimte en de kaders zijn vooraf niet helder, is er kans op tijdrovende discussies over omvang, situering en kwaliteit. In de door de ontwikkelaar nog niet overgedragen nieuwbouwwijk Vierslag in Elst (300 woonadressen) heeft een schouw door de buurt in 2020 tot een motie geleid om deze buurt alsnóg te voorzien van speelgelegenheden op een aantal van de vijf veldjes in deze wijk. Door zelfwerkzaamheid van de ontevreden bewoners (geldinzameling, eigen participatietraject met hele buurt en leverancier) en ondersteuning van de gemeente is voor de officiële overdracht van de wijk naar de gemeente akkoord gekomen voor de realisatie van een drietal speelplekken. Naast frustraties voor inwoners kostte dit de gemeente veel tijd en extra geld. Betere afspraken kunnen dat voorkomen.



Bewoners van Vierslag wachtten niet langer op actie van projectontwikkelaar: door eigen inzet (afstemming met de wijk, met een leverancier en door geldinzameling) worden alsnog 3 van de 5 veldjes voorzien van speeltoestellen.

3.1.4 Deelconclusie Kwantiteit

- Voldoende buitenspeel-ruimte
- Voldoende ontmoetings-plekken 12+
- Planontwikkeling en bestemmingsplannen

Kinderen tot 12 jaar in Overbetuwe spelen ongeveer net zo veel buiten als gemiddeld in Gelderland. De door de gemeente gestelde normen voor aantallen speelplekken worden gehaald. Wat niet gehaald wordt is de spreidingsnorm om binnen 100 meter een formele speelplek te hebben voor kinderen van 0 tot 5 jaar. Voor 12+ zijn afgelopen jaren meer buiten- en binnenontmoetingsplekken gerealiseerd, alleen in Oosterhout en Zetten wordt de gemeentelijke norm nog niet gehaald. In de beleving van zowel ouders van kinderen en jongeren van 6 tot 18 jaar als van deze doelgroep zelf scoort de gemeente op kwantiteit van speel- en ontmoetingsplekken zwaar onvoldoende (65% tot 79%)

In 2014 is in het handboek locatie-eisen opgenomen dat per hectare minimaal 300m² voor speelruimte gereserveerd moet worden, maar in de praktijk wordt toepassing ervan niet overal doorgevoerd. Door het optellen van in- en formele speelruimte wordt dit streven gehaald. In de opzet van het nieuwe Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2020) en het nieuwe handboek locatie-eisen worden wensen op het terrein van spelen herijkt opgenomen.

De gemeente wil een passend voorzieningenniveau bieden, ook bij de ontwikkeling van nieuwe woningen. Om tijd en geld te besparen en bewoners van nieuwe ontwikkelprojecten niet gefrustreerd te laten worden is het zaak vroeg in deze processen duidelijke afspraken te maken over ruimte en financiën die aan speelplekken zullen worden toebedeeld door de ontwikkelaar.

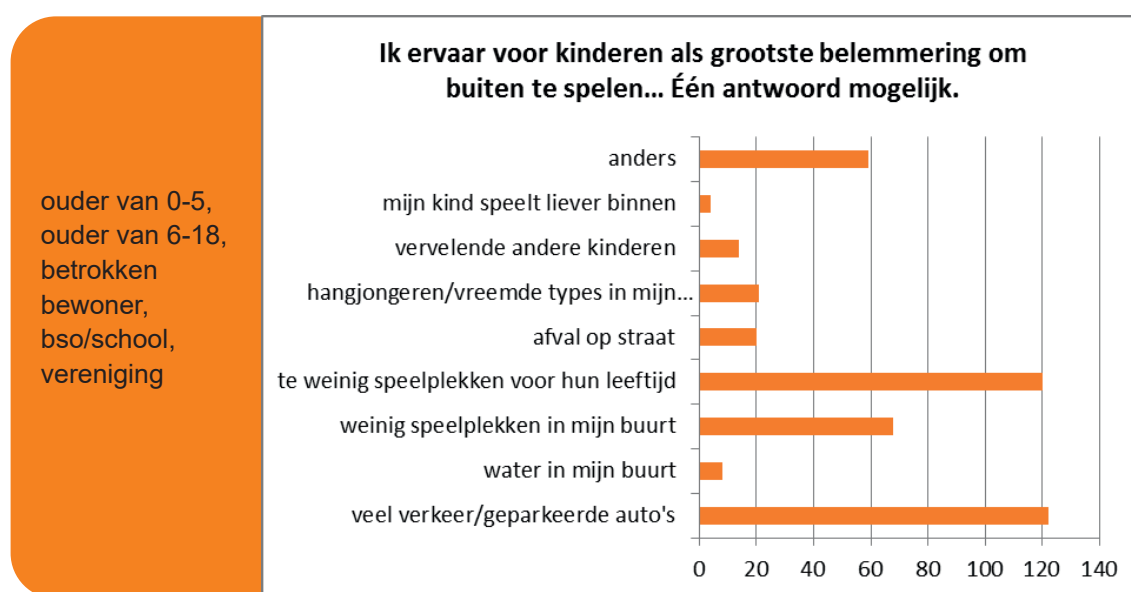
3.2 Kwaliteit

	Subdoel	Indicator	Resultaat
3.2.1	Veilige buitenspeelruimte	Gecertificeerde toestellen plus logboeken	Aanwezig. Onderhoudsstaat van alle toestellen is digitaal raadpleegbaar in Playmapping. De toestellen zijn veilig.
3.2.2	Aantrekkelijke buitenspeelruimte	Diversiteit in speeltoestellen en speelfuncties	De helft van participatierespondenten is hier tevreden over. Vanuit de database is ons arsenaal gemiddeld divers te noemen. Budget is beperkende factor.
		Kwaliteitsbeleving van de inwoners/ gebruikers (monitor kwaliteit)	18% van 6-11 jarigen zijn tevreden over speelplekken in hun buurt. 37% van de ouders mist bij de leeftijd passende speelplekken in hun buurt. Vooral verkeer is oorzaak van onveilige beleving .
		Kindvriendelijke buurt	83% van respondenten op de laatste kindermonitor ervaart de buurt als kindvriendelijk.
3.2.3	Kwaliteit van ontmoetingsplekken 12+	Categorieën van plekken	Eén plek voor jongeren tussen 12 en 18 jaar is ongeschikt vanwege verschillende interessen. Er is behoefte aan meer verschillende ontmoetings (verwijs)plekken voor de oudere jeugd.
		Ontwikkeling van 12+ plekken wordt vormgegeven met jongeren in deze leeftijd	We halen wensen op bij jongeren voor passende ontmoetingsplekken en ze werken zelf mee aan realisatie.

3.2.1 Veilige buitenspeelruimte

De speeltoestellen die worden geplaatst voldoen aan de eisen van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). In de digitale beheertool Playmapping (toegankelijk voor inspecteurs en onze eigen beheerders) is altijd inzichtelijk wat de huidige veiligheidsstatus toestellen en ondergronden hebben. Na de twee jaarlijkse inspectierondes door een geaccrediteerd bedrijf is direct duidelijk welke bevindingen dienen te worden opgelost en in welke urgentiefase ze zijn. Onze beheerafdeling zorgt dat de risico's zo klein mogelijk zijn. De ervaring heeft ons geleerd dat er weinig grote ongelukken gebeuren rond onze speelplekken, en als ze gebeuren is dat niet door ondeugdelijk beheer.

In de Enquête Speelbeleid delen zowel ouders als kinderen van 6-11 jarigen dat ze niet alle speelplekken als veilig beschouwen. Oorzaak is meestal verkeer (hardrijden/geparkeerde auto's).



3.2.2 Aantrekkelijke buitenspeelruimte

Diversiteit in speeltoestellen en speelfuncties

Bij de aanleg van nieuwe speelplekken is er aandacht voor een variatie aan spelelementen (beweging, constructie, fantasie, wedstrijd en regels, ontmoeten) en voor de gelegenheid tot leren (met betrekking tot de natuur en omgeving, samenspel, grenzen van het eigen kunnen). Ontwerpers van buiten betrokken bij onze renovatierondes per kern of wijk zijn vanuit hun professie doordrongen van de waarde van diversiteit en passen dit streven zo veel mogelijk toe binnen de bestaande budgetten. Het valt hen in de uitvoering zwaar om echte speelwaarde toe te voegen binnen deze kaders.

Op dit moment kunnen we op basis van de inventarisgegevens naar type toestel de volgende conclusies trekken:

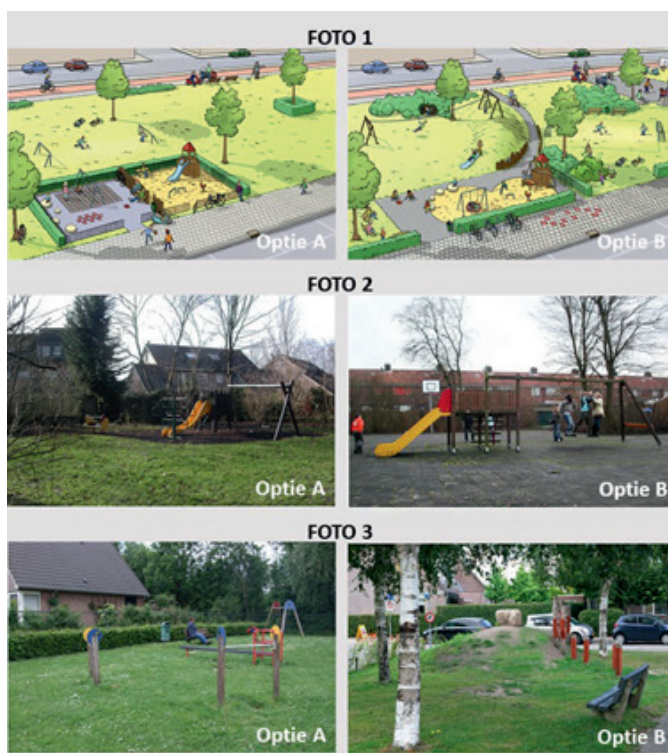
De opbouw van het toestellenbestand in de gemeente is beperkt gevarieerd (zie bijlage B3). Bijna de helft (48,6%) van geplaatste toestellen bestaat uit 4 type toestellen (wipveren en wippen, voetbaldoelen, schommels en duikelrekken). Het aandeel voetbaldoelen (13,2%) is hoog vergeleken met andere vergelijkbare gemeentes. Het aandeel dynamische toestellen (schommels, draaitoestellen, glijbanen en kabelbanen) is bovengemiddeld met 25,3%. Dit komt met name door het hoge aandeel draaitoestellen (8,2%) in vergelijking met andere vergelijkbare gemeentes.

In onderstaande tabel staan de extra speelprikkel die vooral in onze natuurlijke speeltuinen zijn terug te vinden. De variatie in ons speelsarsenaal is daardoor gemiddeld gevarieerd te noemen.

Speelprikkel	aantal	% van totaal
speelprikkel divers	16	14,2%
speelprikkel boomstam	8	7,1%
knikkertegel, hinkelbaan	4	3,5%
poef/kei-stapstenen	57	50,4%
kruip-/betonbuis	9	8,0%
speeltafel/paneel/educatief	5	4,4%
Picknickset	14	12,4%
Totaal	113	100%

Toelichting: 'Speelprikkel divers' beslaat de restcategorie bespeelbare inrichting van speelplekken zoals hellingtouw, fietscrossbaan, schuilwand en landmark met touw.

Het IKP onderzoek (565 respondenten) toont aan dat 69,6% van de inwoners liever meerdere kleine speeltuinen wil versus 30,4% die liever kiest voor een grote centrale speelplek. Uit de participatieprojecten blijkt dat ook. Pas als blijkt dat door het beperkte renovatiebudget instandhouding van alle plekken moeilijk is houden inwoners -overeenkomstig het beleidsvoornemen- liever grote(re) ontmoetingsplekken in stand dan kleine speelplekken met maar één of twee toestellen. Daarmee krimpt het aantal formele speelplekken met speeltoestellen in aantal, maar stijgt de kwaliteit van de overblijvende speelplekken. Indien in participatieprojecten toestellen in de wijk of de kern uitgeruild worden tussen speelplekken blijven we alert dat de variatie per speelplek wordt geborgd. Door deze trajecten ontstaan bijvoorbeeld groenplekken op de plekken waar eerst speeltoestellen stonden. Er worden steeds vaker natuurlijke speelplekken gepresenteerd, omdat kinderen niet persé toestellen nodig hebben om te kunnen spelen. Ook steeds meer ouders beseffen dat. In de Enquête Speelbeleid is voor zowel de ouders als de kinderen de voorkeur voor een natuurlijke speelplek (1B/2A/3B in onderstaand voorbeeld) veel groter (80%) dan voor een traditionele speelplek (20%).



Door de beheerkosten zijn deze speelplekken overigens niet goedkoper. Bij natuurlijke speelplekken zoeken ontwerper en beheerder naar een optimale balans tussen speel- en leerwaarde en onderhoudsvriendelijkheid.

Uit de enquête onder deelnemers aan de speelparticipatietrajecten is 49% van mening dat het gelukt is om bij de inrichting van de speelplek variatie aan te brengen in speel- en leerwaarde en in sociale veiligheid. Men mist soms variatie en uitdaging voor de kinderen, soms is de plek slechts voor jonge kinderen aantrekkelijk of men noemt overlast van hangjongeren als argument. 63% geeft aan dat de speelplekken wel veel benut en bezocht worden. Ruim 81% ziet de meerwaarde van een groene, natuurlijke speelplek.

Kwaliteitsbeleving van de inwoners/ gebruikers (monitor kwaliteit)

Uit de Dorpsprofielen blijkt dat het wonen en leven in de gemeente Overbetuwe door de inwoners over het algemeen positief wordt gewaardeerd. Dat komt tot uiting in de rapportcijfers voor de woonomgeving (8,0) en de leefbaarheid (7,9), maar ook uit de beantwoording van vragen over het voorzieningenniveau, het onderhoud van de openbare ruimte en de sociale kwaliteit van de buurt. Desondanks vindt 17% van de mensen dat de buurt het afgelopen jaar is achteruit gegaan, terwijl maar 6% een vooruitgang ziet. De punten die minder scoren zijn onder andere voorzieningen voor jongeren, welzijnsvoorzieningen, speelvoorzieningen, het openbaar vervoer en parkeerruimte, als ook het groenonderhoud, het onderhoud van bestrating.

Uit het onderzoek voor het nieuwe Integrale Kwaliteits Plan (IKP) blijkt dat 68% naar buiten gaat om te bewegen. 41,6% vindt de buitenruimte in het algemeen uitnodigend om te sporten, spelen en bewegen. Voor het buitengebied geldt dat voor 54,9% en voor parken voor 59,8%. Waar men veel over klaagt is hondenpoep en zwerfafval.

51,2% van de respondenten op de enquête onder deelnemers aan de speelparticipatietrajecten vindt de buurt na het speeltraject aantrekkelijker geworden. Een kleine 19% is het daar niet mee eens. Bijna 56% is trots op het eindresultaat of het doorlopen traject. Voor ruim 80% is het duidelijk(er) geworden dat er veel kosten die met kwaliteit van de speelplekken gemoeid zijn, niet letterlijk zichtbaar zijn (valondergronden, veiligheidsreparaties en –certificaten, ontwerpkosten e.d.).

Uit de Evaluatie Speelbeleid maken we op dat 71% wekelijks, waarvan de helft dagelijks de buurt in gaat om (zelf of met hun kind) te spelen, sporten of ontmoeten. Mensen zouden nog vaker naar buiten gaan om verschillende redenen, maar opvallend is de hoge respons op: 'als er meer te doen is'.

18% van de kinderen van 6-11 jaar is compleet tevreden met speelvoorzieningen in de buurt. Opvallend is dat 25% graag activiteiten in de buurt zou zien. Voor 20% is een veilige speelplek niet vanzelfsprekend. Tijdens elk participatietraject werd veel geklaagd over overlast van honden- en kattenpoep in de (in)formele speelgelegenheden. In de resultaten van de Enquête Speelbeleid staat 'minder poep' ook in de top 3 van dingen die ervoor zorgen dat je vaker naar buiten gaat.

Kindvriendelijke buurt

De Kindermonitor 2017 geeft deze data over de kindvriendelijkheid van een buurt:

- Sinds 2009 wordt meer gespeeld in openbare speeltuinen/speelveldjes, parkjes/plantsoenen en op straat.
- Het vele verkeer, de aanwezigheid van water en te weinig speelplekken vormden in 2009 nog de grootste belemmeringen voor kinderen om buiten te spelen. Deze belemmeringen zijn in 2017 in veel mindere mate aanwezig. Overall worden in 2017 minder belemmeringen ervaren dan in 2009.
- In 2017 ervaarde 83% van de respondenten de buurt als kindvriendelijk t.o.v. 79% in 2009.

Speelmogelijkheden in de buurt

	2009	2013	2017
Eigen tuin	98%	98%	97%
Openbare speeltuin of –veldje	85%	90%	91%
Parkje of plantsoen	66%	75%	73%
Op straat	75%	81%	80%
Ergens anders	76%	79%	78%

Belemmeringen om buiten te spelen

	2009	2013	2017
Te veel verkeer	23%	16%	16%
Water (zoals sloot of vijver)	23%	21%	16%
Onvoldoende vriendjes	14%	13%	15%
Vervelende andere kinderen	4%	4%	1%
Hangjongeren of vreemde types	7%	8%	3%
Te weinig speelplekken	21%	17%	15%
Te veel afval op straat	10%	10%	6%
Kind speelt liever binnen	6%	6%	10%

Kindvriendelijkheid van de buurt

	2009	2013	2017
Buurt is kindvriendelijk	79%	84%	83%

3.2.3 Kwaliteit van ontmoetingsplekken 12+**Categorieën ontmoetingsplekken 12+**

Om verschillende soorten van ontmoetingen te faciliteren zijn er verschillende categorieën plekken in te richten.

1. **Kiss and Greet:** op deze plekken verblijven jongeren kort, vaak om even bij te kletsen of als verzamelpunt. Deze plekken vragen weinig tot geen inrichting. Vaak gebruiken jongeren dat wat er al is en locaties wisselen relatief snel. Als er overlast ontstaat, verwijzen we, via de jongerenwerker of politie, jongeren door naar plekken van een hogere categorie;
2. **What's Up:** hier zijn jongeren vaak wat langer. Zit- of ontmoetingsgelegenheid en een prullenbak is voldoende. Bij voorkeur niet te dicht bij woningen. Als er overlast is verwijzen we, via de jongerenwerker of politie, jongeren door naar plekken van een hogere categorie;
3. **Stay Around:** dit zijn grotere plekken waar jongeren afspreken en activiteiten doen. Ontmoeten gaat hier vaak samen met bijvoorbeeld voetbal, skate of basketbal. In geval van overlast maken we afspraken met jeugd en buurt en verwijzen we, via de jongerenwerker of politie, door naar 'no problem' plekken;
4. **No Problem:** deze voorzieningen voor jongeren zijn bedoeld om lang te verblijven, zijn een vaste plek (voor verschillende groepen jongeren), er is van alles te doen. Omdat dit soort plekken doorgaans minder centraal liggen, is de kans op overlast beperkt.

Binnen het speelbeleid zijn formele speelplekken 'geschikt voor 12plussers' als één van deze toestellen aanwezig is: tafeltennistafel, basketbalpaal, goal(tje)s, fietscrossbaan, een skatebaan, een trim/fitnessparcours of een pannaveldje.

Voor de wat oudere jongeren (15-18 jaar) is dat niet persé hun eerste verlangen. Een ontmoetingsplek waar men droog en uit de wind kan zitten om te chillen (liefst met ruimte voor muziekspeakers, met verlichting en met een afvalbak) waar men andere mensen niet of minimaal stoort, blijkt ideaal. Een [interview door omroep Gelderland](#) bevestigt dat. Nabijheid van een supermarkt of cafetaria o.i.d. ook. Een sport-gelegenheid rond die plek is zeker welkom, maar heeft niet de hoogste prioriteit. In het 12+ onderzoek in Heteren en Elst in 2019 was de aanwezigheid van wifi op deze plekken ook een wens.

“Een eigen, overdekte plek. We houden ‘m zelf netjes.”

Niets is wat het lijkt. Dat bleek wel uit het gesprek met Sven (15), Sam (13), Niels (14) en Ruben (13) dat we samen met Benny Voorn (jongerenwerker) hadden op het panna-veldje bij de Oldenburg. We spraken over hun wensen voor Driel en over hoe ze het ervaren om in Driel te wonen. Vijf jongeren die met liefde praten over hun dorp Driel, maar zich regelmatig veroordeeld voelen.

Wat hebben jongeren in Driel nodig? Unaniem reageren ze: “Een binnenplek”. Nu zijn we vaak bij de Kameleon, dan zitten we droog als het regent. Of we gaan naar Schuytgraaf(!), aldus Sven. Niels vervolgt: “Het allerliefst blijven we gewoon in Driel”. Op de vraag of ze het leuk vinden om in Driel te wonen, antwoorden ze bevestigend. “Ook al is er niet heel veel te doen in het dorp, hier gebeuren niet veel verkeerde dingen. Het is makkelijker criminaliteit buiten te houden. De dingen die wel georganiseerd worden, regelt Benny. Zoals zaalvoetbaltoernooien tegen andere dorpen”. Want dat is iets wat de jongens gemeen hebben; voetballen. Benny reageert: “Dit wordt de nieuwste generatie vrijwilligers in het dorp”.

Vooroordelen

Wat heeft die binnenplek nodig? Ruben reageert direct: “WiFi”, lachend vullen de anderen hem aan. Sam zegt: “een stopcontact”. En Niels: “een bank”. Dan raken de jongens op dreef: “een voetbalveld”, “een pooltafel”, “een Playstation”, “o ja, een koelkast”, waarop Sven zegt: “maar dat zijn dingen die we ook zelf kunnen regelen, we willen vooral graag een plek”. Op de

vraag met hoeveel jongeren ze er graag willen zitten, komt direct de reactie “15”, van Sven, “en we willen het ook echt wel zelf netjes houden. Gewoon een plek waar je vast naartoe kan, een plek waar mensen niet boos op ons worden omdat we er zitten”. “Gebeurt dat vaak?”, vragen we. Wederom een unaniem “ja”. “We krijgen veel gekke reacties, mensen die boos worden, of die ons filmen, zelfs die de politie bellen. Mensen hebben veel vooroordelen over ons”, geeft Sven aan, “we zitten vaak bij de Kameleon, maar het is onduidelijk of het wel of niet mag. Van de BSO mag het, de mensen die langsfietsen worden vaak boos”. Op de vraag: “Wat zou je willen?”, geeft Niels aan: “Duidelijkheid over of we daar mogen zitten, en dat ze met ons in gesprek gaan in plaats van meteen boos worden”.

Verantwoordelijkheid nemen

Benny begrijpt de wens van de jongens en ziet ook andere voordelen: “Jongeren in Driel kunnen nu nergens overdekt zitten. Ook voor mij als jongerenwerker is zo’n plek heel goed, omdat je vanuit daar met deze jongens werkt aan normen en waarden. Deze groep is heel goed bezig, en het is belangrijk dat ze zelf leren organiseren en

verantwoordelijkheid leren dragen. Je verantwoordelijkheid nemen en talenten ontwikkelen kan gewoon makkelijker op een eigen, veilige plek. Deze groep kennen we, en daarmee houden we niet-Drielse groepen jongeren buiten. Op straat ben je afhankelijk van het moment dat je elkaar treft”. Benny vervolgt: “In Heteren heb je zo’n veilige plek voor jongeren. De resultaten zijn positief. Ouders weten waar hun kind uithangt en ouders zetten zich ook in. Zo werk je samen met het dorp en gaan jongeren zien dat zij iets voor het dorp kunnen betekenen en het dorp iets voor hen.”

Klinkt als muziek in de oren

“Samen met de projectgroep Hart van Driel en bewoners zijn we nu bezig met een mooie locatie; de oude muziekschool”, vertelt Benny. “Door corona is het allemaal een beetje vertraagd, maar ik heb goede hoop dat het lukt”. Voor de jongens komt dit als een positieve verrassing; ze hadden hier nog niet over gehoord en reageren enthousiast. En wij? We gunnen deze jongens hun eigen plek en hopen dat het lukt!

Foto vormt: Niels, Sven, Benny, Sam en Ruben.



De variatie in soorten plekken kan beter. De meeste formele 12+plekken in Overbetuwe vallen in de What's Up en Stay Around categorie. In Overbetuwe is het binnen dorpsgrenzen niet gemakkelijk om ruime ontmoetingsplekken te vinden die als No Problem plek aangemerkt kunnen worden door de reeds aanwezige bebouwing en bestemmingen. In Zetten is de Lantermansweide hier wel een voorbeeld van, in Driel is dat gelukt in 2019 met de 12+ plek aan de Dorpsstraat en in Elst in 2020 met de tijdelijke ‘bunker’ op het terrein naast het station, toen omwonenden van hun favoriete informele ontmoetingsplek in het Galamapark te veel last ondervonden van hun geluid en rommel.

Naast de jongeren zelf zien jongerenwerk, Boa's en politie graag meer verwijsplekken dan de normatieve aantallen uit ons speelbeleid. Zo kunnen ze jongeren meer keus geven zich op verschillende plekken met eigen groepen op te houden. Zij verwachten dat zelfs bij meer plekken minder overlast te gaan ervaren door kleinere groepen jongeren, die elkaar niet in de weg zitten of negatief beïnvloeden. Het 12+ speel/chillplekken-project heeft de focus op het onderzoeken met jongeren welke mogelijkheden hier liggen.

De ontwikkeling van Vitale Sportparken die open en toegankelijk zijn voor alle inwoners creëert extra en nieuwe en sportieve speel- en ontmoetingsplekken in de gemeente.

In bijlage B2 staat een overzicht met acties die tussen 2011 en 2020 in de hele gemeente verschillende speel- en ontmoetingsplekken hebben verbeterd of toegevoegd. Hierbij een kort overzicht.

Kern	Aantal verbeterde/toegevoegde plekken
Elst	1 binnen, 4 buiten
Driel	3 buiten (waarvan 1 ook weer verwijderd vanwege overlast)
Herveld	1 buiten
Heteren	1 binnen, 3 buiten
Oosterhout	1 buiten
Valburg	1 buiten
Zetten	1 binnen, 3 buiten

Ontwikkeling 12+ plekken met en door jongeren in deze leeftijd

Naar aanleiding van de motie 18mo006 'Pro-actief beleid voor Overbetuwse jeugd' uit 2018 is in 2019 een pilotproject gestart om met jongeren ontmoetingsplekken te verbeteren met aansprekende, liefst zelfgepimpte, mobiele items. Er is niet direct gemeentebreed een onderzoek uitgevoerd omdat een meerjarenproject (periode tussen uitvraag en uitvoering) niet matcht met de spanningsboog van deze doelgroep. Het 12+ speel/chillplekken-project is op advies van jongerenwerk daarom in Heteren en Elst gestart in 2019, daar was de hoogste urgentie. Door corona zijn bepaalde acties vertraagd. Na een peiling en analyse delen jongeren hun plan met buurt, 'pimpen' ze mobiele items en plaatsen we de items. Er is structureel € 20.000,- voor uitvoering per jaar. De volgende kern die wordt aangedaan is Zetten; volgens onze cijfers, jongeren, jongerenwerk en politie en Boa's is daar de vraag het grootst.

Werkwijze

Als eerste is met een analoge enquête en een gerichte digitale peiling via Instagram en Facebook de tevredenheid getoetst en onderzocht welke bestaande ontmoetingsplekken verbeterd kunnen worden met mobiele (zelfgepimpte) items. Geïnteresseerden zijn uitgenodigd voor een presentatie van deze resultaten en werkgroepen zijn gevormd met jongeren (Q3 2019, bij JC Insula Heteren en op Lyceum-Westeraam Elst). Daarbinnen is bepaald welke investeringen precies waar worden uitgevoerd. Opvallende uitkomst was in beide kernen de wens voor wifi op hun ontmoetingsplekken. Sportieve uitdagingen en zitelementen scoorden ook hoog. Zelf onderdelen pimpen hoorde daar ook bij.

Leerlingraadleden van het Westeraam bepalen de plaats van de nieuwe zitelementen op de ontmoetingsplek aan Groenestraat in Elst



Gezien de korte spanningsboog van de doelgroep en het verwachtingenmanagement in dit project doen we geen grootschalige aanpassingen; we voegen alleen kleine, mobiele items toe, waardoor in een kort tijdsbestek het gewenste resultaat behaald kan worden. Dit bevordert ook het draagvlak in de buurt (want de afspraak is met jongeren en de buurt: bij eventuele overlast kan het ook zo weer weggehaald worden). Jongeren zijn zelf verantwoordelijk voor het al dan niet slagen / blijven bestaan van deze ontmoetingsplekken.

De coronazomer van 2020 heeft in Elst een wens van de jongeren (en van handhavers) versneld laten plaatsvinden: een extra verwijsplek in de vorm van een op maat gemaakte container die door jongeren aantrekkelijk wordt gevonden is tijdelijk geplaatst op een plek waar overlast minimaal ervaren kan worden. Deze pilot is voor alle betrokken partijen als jongerenwerk, Boa's, politie, Integrale Veiligheid en Speelbeleid goed verlopen, waardoor een verlenging en doorkijk naar extra verwijsplekken mogelijk is geworden.

3.2.4 Deelconclusie Kwaliteit

- Veilige buitenspeelruimte
- Aantrekkelijke buitenspeelruimte
- Kwaliteit van ontmoetingsplekken 12+

Overbetuwenaren zijn heel erg tevreden over de kindvriendelijkheid van hun buurt. Over de diversiteit van het speelaanbod is de helft tevreden. In de speelprojecten hanteert de ontwerper variatie in speel- en leerwaarde én sociale veiligheid als criteria voor inrichting van speelplekken. Er ontstaat een nieuwe balans tussen traditionele speelplekken en natuurlijke/ groenspeelplekken. De groei van outdoor sporttoestellen voegt extra variatie toe om buiten te kunnen bewegen en spelen. Gemeentelijke speelplekken voldoen aan de voorschriften uit de WAS. Dit wordt geborgd door twee inspecties per jaar uit te voeren.

De afstemming van speelplekken op de leeftijd in de wijk zou beter kunnen vindt ongeveer een derde van de ouders volgens de output van de Enquête Speelbeleid. Vooral verkeer lijkt de oorzaak van een onveilige beleving bij sommige speelplekken. 18% van de kinderen tussen 6 en 11 jaar wenst niets extra's in hun wijk. Anderen wensen een gras- of trapveldje, sportvoorzieningen, een veilige speelplek en contact met andere kinderen, maar vooral activiteiten in de buurt. Deze input is goed om in volgende participatietrajecten aandacht te geven.

Als gemeente leggen we dilemma's op het vlak van sociale veiligheid voor aan participerende inwoners en betrekken hier jongerenwerk en handhaving bij. De behoeften van oudere jongeren moeten beter onderzocht worden; de interesses van de doelgroep van 12 tot 18 jaar liggen te ver uiteen om met één soort speelplek passend aanbod te leveren. Meer en beter afgestemde ontmoetingsplekken voor de oudere jeugd kunnen inwoners, Integrale Veiligheid, Boa's en politie minder overlastzaken bezorgen.

3.3 Participatie

	Subdoel	Indicator	Resultaat
3.3.1	Betrokkenheid van inwoners bij speelruimte	Inzet van interactiewijzer: hoe vaak en welke vormen	Gegroeid van ad-hoc en informeel naar planmatig en gestructureerd bewoners vragen om mee te beslissen, samen te werken en te coproduceren
		Aantal coproducties rondom speelplekken	De soort en aantal coproducties namen gedurende de speelprojecten steeds verder toe, maar niet tot het niveau van een vereniging die beheer en onderhoud structureel overneemt als De Eshof.
		Score sociale samenhang	Door gezamenlijk over speelprojecten in de wijk of kern te beslissen ontstaan meer contacten en meer mensen zijn betrokken bij de speelplekken na afloop.
3.3.2	Ontmoeting en contact jong en oud	Inrichting plekken (multifunctioneel)	Binnenlocaties krijgen steeds meer een multifunctionele invulling qua gebruik en doelgroepen. Voor het aantrekken van de jeugd is het van belang dat de inrichting gericht is op deze doelgroep.
		Activiteiten voor en samenwerkingstrajecten van jonge en volwassen inwoners	Vooral vanuit binnenlocaties ontstaan de meeste gezamenlijke activiteiten. In alle gevallen zijn jongerenwerkers de enthousiasmerende en verbindende schakel. In de praktijk zijn rechtstreekse contacten tussen jong en oud nog niet vanzelfsprekend.
		Gebruiksregels waar nodig	Op (sportieve) speelplekken voor 12 plussers zijn op enkele plaatsen in samenspraak met de kinderen / jongeren speelregels gemaakt en opgehangen.
		JOW! bij overlast	Landelijke tendens: overlastklachten nemen af (in corona tijd wel nieuwe piek). Korte lijnen tussen veiligheid, politie, Boa's en jongerenwerk en inzet van dorps- en wijkraden brengen verbetering in tolerantie.

3.3.1 Betrokkenheid van inwoners van bij speelruimte

Inzet van interactiewijzer: hoe vaak en welke vormen

De inzet van de interactiewijzer dwingt expliciet keuzes te maken in het participatieniveau van inwoners bij ontwikkeling en uitvoering van beleid. Worden inwoners alleen geïnformeerd, mogen zij adviseren, meebeslissen of is er sprake van coproductie. Er is hierin een duidelijke ontwikkeling zichtbaar. Niet alleen de interactiewijzer zelf werd (2x) aangepast; leerpunten van elk speelproject leidde tot verbeteringen in de samenwerking met inwoners bij het volgende speelproject.

Voldoen speeltoestellen niet meer aan de veiligheidseisen (kerntaak gemeente) dan informeren we als gemeente inwoners dat het toestel wordt verwijderd en dat de overweging voor het terugplaatsen van een vergelijkbaar toestel wordt meegenomen in een volgend speelproject met bewoners. We informeren via Hét Gemeentenieuws, onze website en we brengen dorpsraad of wijkplatform op de hoogte.

Vóór de uitvoeringsnota behorend bij de nota Buiten Spelen in Overbetuwe werd ad-hoc gewerkt en waar mogelijk in afstemming met omwonenden. Vanaf 2014 is een meerjarenplanning gevolgd, zodat helder werd welke kern/wijk wanneer 'aan de beurt' was voor de renovatieronde in de vorm van een participatief speelproject. Alle speelplekken binnen een kern of wijk worden in speelprojecten integraal met bewoners gescreend en verbeterd waar mogelijk. De (on)mogelijkheden voor bewoners(wensen) in deze processen worden steeds helderder en aan deelnemers gecommuniceerd.

In de participatieve speelprojecten *beslissen* bewoners die zich committeren aan een tijdelijk speelproject *mee* over hoe beschikbare middelen aan speeldoeleinden worden besteed. Zelfwerkzaamheid komt daar vaker voor. Voor *coproduceren* op structurele basis (mee- zorgdragen voor onderhoud, beheer, inrichting en vervanging van speelplekken) is weinig animo onder inwoners.

Onderstaande speelprojecten zijn uitgevoerd als onderdeel van de meerjarenplanning of als apart project. Door de keuze om kleine speelplekken om te zetten naar groene informele speelruimte is het aantal formele speelterreinen anno 2020 in sommige kernen lager dan voorheen.

Jaartal	Kern/wijk meerjarenplanning	Apart project	Aantal treinen (anno 2020)
2014	Brienenshof (Elst Oost)		4 (3)
		Weem Valburg	
		Randwijk	
		Marshallstraat Zetten	
		Huyekamp Elst	
		Narcissenstraat Heteren Steenovenstraat Heteren	
2015	Herveld-Andelst		14 (12)
	Slijk-Ewijk		2 (2)

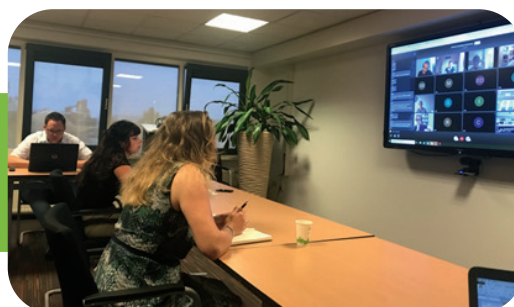
De participatietrajecten zijn gedurende de looptijd van de meerjarenplanning van opzet veranderd. In Speelproject Elst-Noord 2016 deelden we met deelnemende inwoners dat het oordeel over het ontwerp (men koos toen uit drie ontwerpen van drie aparte ontwerpers na één wensinventarisatieronde) en de inzet van budgetten van de inwoners voor 60% meetelde, naast 40% van het technische oordeel van de gemeente. Deze methode bleek niet optimaal, wat voor deelnemende bewoners frustrerend afliep. Daar hebben we veel van geleerd! In het speelproject 2020 was de opzet doorontwikkeld: één ontwerper inventariseert en werkt in drie uitwisselfases de wensen zo veel mogelijk uit binnen budget. Bewoners zien het ontwerp groeien en krijgen mee waarom sommige wensen niet ingewilligd kunnen worden.

2016	Elst Noord		11 (7)
		Vogelbuurt (Driel)	
	Valburg		3 (5)
2017	Heteren		18 (17)
	Oosterhout		6 (6)
2018	Elst Zuid		26
2019	Driel		11 (12)
	Zetten		9 (9)
	Randwijk		2 (2)
	Indoornik		1 (1)
2020	Westeraam (Elst Oost)		27 (22)
	Eshof (Elst Oost)		1
2020-2021		Vierslag (Elst Oost) 3 nieuwe speelplekken	

Werkwijze

Sinds 2014 hebben de grote speelprojecten een ontwikkeling doorgemaakt tot aan de huidige vorm waarin bewoners zowel meebeslissen als coproduceren. Vanaf het begin van een project is een adviesgroep gevormd met disciplines als dorp/wijkraadsleden, jongerenwerkers, beheerders, integrale veiligheid en Boa's, stichting Gehandicaptenplatform Overbetuwe (SGO), schooldirecteuren (PO en VO), Overbetuwe Beweegt en de (aanbestede) ontwerper/uitvoerder. Zodra de kaders helder zijn worden bewoners van alle leeftijden gevraagd om deel te nemen aan de werkgroep om mee te beslissen over de toepassing van het renovatiebudget. Kinderen bevragen we in een schriftelijke enquête op scholen. Voor jongeren zoeken we een passende tool om hun wensen in beeld te krijgen. Vraag en aanbod voor kinderen met een beperking proberen we te koppelen via oproepen in het blad van Stichting gehandicaptenplatform Overbetuwe (SGO). Deze basisinformatie leggen we voor aan de werkgroepleden en we vragen hun wensen uit. In drie sessies, van schetsplan via voorlopig ontwerp naar definitief ontwerp, verwerken we zoveel mogelijk wensen die bewoners na elke ontwerpfase teruggeven. In 2020 was een groot deel van de participatie online door corona, maar dit is door de deelnemende inwoners als prima werkwijze ervaren.

Online participatieproces met leden van werkgroep Westeraam 2020



Een aanwonende van het Duivenveld in Driel heeft tijdens het speelproject in 2019 een praktijkopdracht door leerlingen van haar school Helicon uit laten voeren, waardoor budget voor andere doeleinden ingezet kon worden.

In Elst Zuid is Leefbaarheidsgroep De Wuurde met buurtgenoten en Stichting Natuur- en Milieu educatie Overbetuwe gaan onderzoeken hoe een kabouterpad gerealiseerd kan worden.

Er is geen dorpsraad of wijkplatform geweest in deze cyclus die structureel de beheersfunctie van een aantal speelterreinen heeft willen oppakken, zoals het college van B&W in de Uitvoeringsagenda 2014-2018 1.0 onder speerpunt 7 benoemde. N.B.: Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de veiligheid in de openbare ruimte vraagt het overdragen van beheer en onderhoud van alle speeltuinen aan andere partijen veel afstemming en mogelijk extra inspectierondes.

Uit de enquête onder deelnemers van de speelprojecten blijkt dat de steeds beter ontwikkelde werkwijze door participerende inwoners wordt gewaardeerd.

Aantal coproducties rondom speelplekken

Door het hoge interactie- en invloedsniveau neemt de animo voor coproduceren toe. In de cyclus die nu geëvalueerd wordt is zeker een toename te zien van zelfwerkzaamheid en coproductie wat specifieke speelprojecten ten goede is gekomen, maar er zijn nog geen vergelijkbare verenigingen als bij Speeltuin De Eshof opgestart, waar buurtbewoners vanuit de wijkvereniging het meeste onderhoud zelf plegen (in overleg met gemeentelijke beheerder) en ook zelf middelen verzamelen om de speeltuin aantrekkelijk te houden.

We vragen als gemeente meer inzet van de samenleving en bieden ook meer ruimte voor initiatieven van bewoners zelf. De gemeente ondersteunt hen daarbij als dat nodig is. De participatieve speelprojecten zijn een goed voorbeeld van het opdoen en delen van ervaring in de 'nieuwe' manier van samenwerken of coproduceren tussen samenleving en gemeente. Voordeel van inzet van ontwerpers bij participatieve speelprojecten is dat de acties een professioneel geheel vormen en gedragen worden door inwoners omdat ze alle kansen krijgen om mee te denken, beslissen en – werken. Van inwoners die in werkgroepen aan speelprojecten participeerden geeft 39% aan ook na afloop betrokken bij hun speelplek te zijn en zij willen daar ook energie en tijd in steken.

Tijdens de renovatieprojecten stuitte we meerdere malen op het fenomeen dat meerdere inwoners graag meedenken en meebeslissen, maar niet vanzelf fysiek mee willen werken aan totstandkoming van de vernieuwingsplannen of het ambassadeurschap van een speelplek op zich willen nemen. Toch blijkt dat de helft van de respondenten aan de enquête onder deelnemers aan speelprojecten zich meer (of evenveel als voorheen) betrokken voelt bij de gerenoveerde speelterreintjes. Ze houden een oogje in het zeil, ruimen rotzooi op en melden het als er spullen stuk zijn. In enkele gevallen werkten ze ook mee aan onderhoud, meestal omdat daarom toestellen dan niet uit veiligheidsperspectief weggehaald hoeven te worden of omdat er meer zichtbare speelaanleidingen gerealiseerd kunnen worden binnen beschikbare budgetten.

In de speelprojecten van 2019 en 2020 hebben we bewoners bijtijds geïnformeerd over de beïnvloeding die zij kunnen uitoefenen op het verhogen van het budget voor 'hun' speelprojecten. Zij zijn daardoor actiever geweest om op andere manieren extra budget te werven. Dat gebeurt door aanschrijven van fondsen en externe subsidieverleners. Participerende inwoners hebben aangegeven dat ze bij de bureaucratische routes bij externe subsidies en fondsen expertise missen en ondersteuning nodig hebben: als ze de aanvragen alleen moeten doen, haken ze af. Vooral de gebruikersvriendelijke inzameling rondes van cheques van Overbetuwe Doet voor speelinitiatieven hebben tot extra en nieuwe resultaten op speelgebied geleid.

In Herveld Andelst is een kleine speelplek blijven bestaan omdat opa's en oma's in de vergrijzende buurt aangaven actief de speeltuin te willen verzorgen. Op een andere plek in Andelst is om die reden de jeu-de-boulesbaan niet weggehaald.

In Indoornik konden er bijna geen toestellen in de lint-speeltuin blijven staan omdat ze technisch niet in orde waren. Door zelfwerkzaamheid van omwonenden is het overgrote deel ervan gered kunnen worden.

Initiatieven die door bewoners zelf worden opgestart, leiden soms tot onrust en vragen bij inwoners die geen interesse hebben in de speel-initiatieven van buurtbewoners. Bewoners die 'tegen' zijn (meestal te wijten aan een not in my backyard / NIMBY-houding), melden dat niet (alleen) bij de initiatiefnemers, maar direct bij de gemeente of zelfs de politiek. Het is voor hen onduidelijk wat de status is van de initiatieven en wie de juiste aanspreekpunten zijn.

Jongeren hebben binnen jongerencentra altijd een hoge mate van meebeslissen en coproduceren.

Score sociale samenhang

Er is in Overbetuwe één buurt in de laatste screening van 2018 van de Leefbaarometer waar de score op leefbaarheid wat achterblijft. Dat is Elst Noord-West met een ruim voldoende. Alle overige buurten en kernen scoren goed, zeer goed of zelfs uitstekend. Over het algemeen kan gesteld worden dat inwoners van Overbetuwe de leefbaarheid positief waarderen. Daarin is de afgelopen jaren niet heel veel verschuiving geweest.

Dit beeld wordt bevestigd in de Dorpsprofielen, opgesteld in 2018-2019. Hieruit blijkt dat inwoners van Oosterhout, Randwijk en Slijk-Ewijk de leefbaarheid in hun dorp de laagste waardering geven, al ligt dit cijfer nog steeds op een zeer ruime voldoende.

De bereidheid van inwoners om zich in te zetten voor de buurt of de buurtbewoners is groot. Circa 40% van de inwoners zet zich (intensief of incidenteel) in voor de leefbaarheid van de buurt en het potentieel is meer dan driekwart (78%). Men denkt dan vooral aan een bijdrage aan buurtpreventie, het meedenken met de gemeente over de buurt of het onderhouden van de buurt. De belangstelling voor de organisatie van activiteiten in de buurt is kleiner. Voor de relatie met de gemeente geeft men een voldoende (6,9 voor de zorg van de gemeente voor de woon- en leefomgeving, 6,5 voor de manier waarop de gemeente de bewoners betreft bij plannen). Als uitspraken over de rol van en relatie met de gemeente worden voorgelegd, zijn de meningen verdeeld.

Van de deelnemers aan de participatiespeelprojecten die de enquête in Q2 2020 hebben ingevuld geeft net iets meer dan de helft (52%) aan meer buurtcontacten te hebben opgedaan door het speelproject. Dat er langdurige verbindingen in de buurt, wijk of kern zijn ontstaan beaamt 48%.

Dorp- en wijkraadsleden zijn een belangrijke factor in de participatietrajecten als adviesgroepleden. Daarnaast kunnen en willen zij vaak als een intermediair fungeren als wensen van bewoners moeilijk uitvoerbaar zijn voor de gemeente. Voor het onderling begrip tussen betrokken partijen en draagvlak bij inwoners voor uiteindelijke besluiten is dat heel waardevol.

Via jongerenwerk i.s.m. Heteren Sociaal is een grote groep mensen van alle leeftijden betrokken geweest bij de verbetering van de binnen- en buitenkant van jeugdhonk Insula, met een prachtig resultaat.

Heteren Sociaal heeft zich -naast de dorpsraad- opgeworpen om actief betrokken te zijn bij het behouden van een populaire, maar overlastverzorgende voetbalkooi door in gesprek te gaan met kritische omwonenden en de gemeente. Men heeft zelfs persoonlijk meegewerkt met o.a. bestrating aanleggen om de toegankelijkheid verbeteren.



Vaders aan de slag met speelterreintje

In 2019 was Driel aan de beurt om de circa 10 speeltuinen te optimaliseren.

Hiervoor is meermalen goed overlegd met de bewoners. Met de levering van drie mooie extra toestellen op het speelterreintje achter de Patrijsstraat, hoek Baltussenweg, Slikkenburg staken op 14 maart 2020 de omwonenden van de speeltuin achter de Patrijsstraat nu zelf de handen uit de mouwen. Ze werden natuurlijk gestimuleerd door hun kinderen.

Het sport & Chillstrand bij Jongerencentrum Insula kende een multifunctioneel doel: het kwam tot stand en werd gebruikt door jongerenwerk, jongeren en volwassenen uit Heteren in de zomer van 2020.

<https://over-nederbetuwe.gemeente-nieuwsonline.nl/nieuws/algemeen/106089/drie-weken-lang-elke-dag-gesport-gelachen-en-ge-chilled-sport-chi>



„Ruim een jaar geleden betrok de gemeente ons bij de plannen. [Kinderen mochten bijvoorbeeld tekeningen maken van hoe zij de speeltuin wilden hebben](#)”, zegt Annemieke Uitvlugt. Een fietscrossbaan stond met stip op een bij de Valburgse basisscholieren en die kwam er dan ook. „Ook wilden we graag het grote speelhuis, de Valburcht, houden, maar dat kon niet. Het was te slecht en een nieuwe zou 15.000 euro kosten en dat geld was er niet.”



In Driel en Zetten zijn speel/verkeerspleinen uitgevoerd voor inclusief spelen door SGO, nadat ze de ANWB prijs in de wacht hadden gesleept in 2019.





Elster buurt zorgt voor speeltuin: nuttig en leuk

De speelplek werd veertig jaar geleden door buurtbewoners ingericht en sindsdien ook door de buurt onderhouden.

Begin december staat altijd de 'snertbeurt' op het programma, een opknaprondte die wordt afgesloten met erwtensoep. Sinds kort staat er op het terrein een houten kraan waarmee kinderen zand en water kunnen laden, takelen en lossen. „Dat past in het natuurlijk spelen dat wij ook willen aanbieden”, zegt commissielid Jan Arts.

Daarnaast schrijft de commissie geregeld fondsen aan om geld voor vernieuwingen bij elkaar te krijgen. „Er zijn zo veel mogelijkheden”, zegt de Elstenaar. „Ik kan andere buurtverenigingen aanraden die mogelijkheden te benutten. Dan kun je snel wat uitvoeren en ziet de buurt ook dat het loopt.”

Elstenaar Willem Janssen wil graag kwijt dat speelweide De Eshof niet zo maar een buurtspeeltuintje is. „Er wordt door heel Elst in gespeeld. Door scholen, kinderdagverblijven, noem maar op”, zegt het lid van de speelweidecommissie van buurtvereniging De Eshof.



Jouke Fridsma (Heteren Sociaal):

Je kunt zoiets ook vanachter je bureau bedenken, maar deze manier van aanpak spreekt mij erg aan. Een doordacht plan, vanuit de jeugd opgezet, brede communicatie, veel deskundigheid en betrokken ambtenaren.

Annemieke Uitvlugt (Dorpsraad Valburg):

“Een fietscrossbaan stond met stip op een bij de Valburgse basisscholieren en die kwam er dan ook. “Ook wilden we graag het grote speelhok, de Valburcht, houden, maar dat kon niet. Het was te slecht en een nieuwe zou 15.000 euro kosten”, zegt Annemieke Uitvlugt. “En dat geld was er niet.”

Jos Lagerwelj (Wijkplatform Elst-Noord):

“Er waren in Elst-Noord elf speeltuintjes, dat zijn er uiteindelijk tien geworden. Je kunt je afvragen of het niet beter was geweest om een paar grote speelplekken te hebben met veel en leuke toestellen dan heel veel kleintjes zoals nu.”

Roel Schreuder (Dorpsraad Oosterhout):

“Je bent als gemeente in gesprek met de mensen om wie het gaat.” Volgens Roel helpt het dat de voorwaarden helder zijn en er een vastgesteld budget is. “Dat zorgt voor duidelijkheid en voor snelheid.” Na een paar maanden was het hele traject afgerond, deze herfst moeten de vernieuwde speelplekken klaar zijn.

3.3.2 Ontmoeting en contact jong en oud

Inrichting plekken (multifunctioneel)

Binding bevorderen en de zelfredzaamheid van inwoners verbeteren door een multifunctionele inrichting van 12+plekken is in Elst gerealiseerd door de verhuizing van het jongerencentrum De Uitvlucht naar het Triadegebouw. Daar is ook dagopvang voor mensen met een beperking gevestigd en verschillende activiteiten vanuit het Huis van de Wijk, waardoor uiteenlopende groepen elkaar 'toevallig' tegenkomen.

In Zetten is het jongerencentrum UniqZ in de Wanmolen specifiek voor jongeren ingericht, maar ook de internationale vrouwen en mannengroep in Zetten maken gebruik van deze ruimte. Deze groepen zijn niet samen aanwezig. Hier is een jong-oud project gedraaid met het HPC waarbij jongeren ouderen gingen interviewen en waar een verhalenboek van is gemaakt.

Juist wordt vanuit jongerenwerk ingezet op intergenerationele verbindingen en is er toegewerkt naar meer multifunctionaliteit in accommodaties. De focus van jongeren verbreedt zich. Echter, als je wilt dat jongeren zich thuis voelen in een multifunctionele ruimte is het belangrijk dat de inrichting op hen is gebaseerd, anders blijven ze weg. Jongeren worden actief betrokken bij ontwikkelingen en werken soms samen met andere doelgroepen, bijvoorbeeld bij het ondersteunen van sinterklaasmiddagen van Helpende Handen (als piet kadootjes uitdelen aan gezinnen die zelf niet in staat zijn cadeaus te kopen (via AH ingezameld)).

Activiteiten voor en samenwerkingstrajecten van jonge en volwassen inwoners

De beleidsvoornemens en –strevens voor wat betreft de 12+ jeugd zijn onlosmakelijk verbonden met activiteiten van Jongerenwerk in Overbetuwe. Zij zijn de ogen en oren in de wijk en dorpen en weten wat er bij de jongeren leeft. Jongerenwerk is altijd betrokken wanneer er activiteiten georganiseerd worden voor de jeugd. Andere volwassenen betrekken bij de uitvoering van plannen helpt zeker ook om zaken te realiseren, maar wel met jongerenwerk als spin doctor. Volwassenen hebben bijna altijd de hoge verwachtingen van jongeren is de ervaring van jongerenwerk; ze zien deze doelgroep soms als verantwoordelijke (mini)volwassenen wat ze nog niet zijn op die leeftijd.

Voorbeeld Heteren

Jongerencentrum Insula in Heteren kende een rigoureuze opknaptour in 2016. Deze is tot stand gekomen door een intensieve samenwerking tussen de jongeren, jongerenwerk en volwassen inwoners. De samenwerking is een terugkerende activiteit geworden. Er is een stuurgroep opgericht bestaande uit jongeren, ouders en dorpsbewoners, die beslist over inrichting en onderhoud. De Jongerenraad besluit over inrichting en activiteiten, waarbij jongerenwerk adviseert. Alle jongeren die hier komen geldt dat ze zich verantwoordelijk voelen voor het centrum. De muziekschool in Heteren ging in Insula lesgeven. Er wordt bootcamps gegeven bij deze accommodatie. In de coronazomer van 2020 is een beachprogramma door samenwerking tussen volwassenen en jongeren georganiseerd wat veel pers heeft gehaald. De wens om ouders in te kunnen zetten in Insula zodat de openingsuren uitgebreid kunnen worden is ontwikkeling. De dorpsraad in Heteren heeft jongeren in Insula geholpen met het vormen van een jongerenraad.

Door (integrale) speelprojecten waar dorpsraden en wijkplatforms standaard bij betrokken worden zien we ook dat vanuit de dorpsraad de mediatorrol wordt opgepakt als bewoners overlast ervaren van jongeren. De eigen verantwoordelijkheid van de inwoners om samen te leven wordt daarmee (gedeeltelijk) ingevuld.

Voorbeeld Driel

In Driel is een JOPbouwwerk met jongeren, jongerenwerk en de dorpsraad in 2011 gepimpt op het Duivenveld. Op verzoek van omwonenden is de JOP door aanhoudende overlast weggehaald in 2014. In 2019 is een grote 12+ plek gerealiseerd aan de Dorpsstraat i.s.m. jongeren en jongerenwerk. De inrichting is volledig bepaald door jongeren. Deels hebben jongeren en volwassenen samen ook fysiek aan de inrichting meegewerkt, ook met gebruik van eigen materialen. Er staat een container met één open wand waardoor de door de jongeren zo de gewenste beschutting voor een groot deel gerealiseerd is. De afgelegen plek zonder veel sociale controle vraagt regelmatig om controles en optreden van jongerenwerk en handhaving, maar wordt veel gebruikt door jongeren.

Voor de komst van corona was net als in de rest van Nederland ook in Overbetuwe sprake van een afname van overlastmeldingen, voornamelijk door grote groepen. De groei van jongeren die elkaar op internet ontmoeten lijkt daar de oorzaak van.

In Elst kwamen in de coronalente en -zomer veel klachten van omwonenden over geluid en afval van een grote groep jongeren in het Galamapark. Na overleg van jongerenwerk met de jongeren over wensen is op verzoek van politie en Boa's een tijdelijke verwijsplek in de vorm van een gepimpte container geplaatst bij station Elst om de jongeren een aantrekkelijk alternatief te bieden. De overlastklachten rondom het park zijn daardoor verdwenen.

In alle bovenstaande gevallen zijn jongerenwerkers de enthousiasmerende en verbindende schakel. In de praktijk zijn rechtstreekse contacten tussen jong en oud nog niet vanzelfsprekend.

Gebruiksregels waar nodig

Op meerdere plekken in de gemeente is na overlastmeldingen door overleg tussen jong en oud afstemming geweest over hoe men prettig met elkaar samen kan leven. In overleggen tussen gemeente, jongerenwerk, handhaving en indien nodig de politie wordt besloten hoe te interveniëren. Soms is een bijeenkomst waar afspraken worden gemaakt met betrokkenen voldoende. Op (sportieve) speelplekken voor 12 plussers zijn op enkele plaatsen door samenwerking van kinderen / jongeren en volwassenen speelregels gemaakt en opgehangen om de overlast voor de omgeving te beperken. Wanneer deze regels in afstemming met elkaar en met begrip voor elkaars belangen zijn vastgesteld is er meer draagvlak en respect voor het naleven ervan. In gevallen waar aanhoudende overlastklachten ervaren worden, is (her)ijking van deze regels in het bijzijn van wijkagenten en of Boa's een factor die meetelt in het al dan niet klachten-arm blijven van deze plek. Om overlastveroorzakers te kunnen aanspreken en te kunnen handhaven is het aanbrengen van het bordje met artikel 4.61 met een tijdspanne van bijvoorbeeld 23.00 – 08.00 uur voor omwonenden en handhavers een oplossing. Het wordt voornamelijk gebruikt in uitzonderlijke gevallen, niet als regel.



Overlastervarende bewoners uit Heteren die toch coproduceren om een populaire voetbalplek met speelregels te kunnen behouden, delen taart met wethouder en handhavers.

JOW! bij overlast

Overbetuwe sluit aan bij de landelijke trend dat er steeds minder overlastmeldingen zijn over jongeren. Met name komen er minder meldingen binnen over groepen jongeren die voor overlast zorgen op straat. De digitalisering van de maatschappij speelt daar een rol in. Men hoeft niet naar buiten om in contact te zijn met elkaar. Wat lokaal nog aan meldingen binnenkomt, wordt zoveel mogelijk samen met inwoners opgelost. Het helpt als dorps- en wijkraadsleden als tussenschakel met inwoners afstemmen over hoe als bewoner eigen verantwoordelijkheid te nemen. Meldingen en signalen bespreekt men anno 2020 in Jeugd Groepen Overleggen (JGO) met jongerenwerkers, toezichthouders, wijkagenten en een medewerker van Integrale Veiligheid.

Door bezuinigingen werd het Jongerenwerk niet langer preventief ingezet, maar vooral curatief.

Verandering werkwijze JOW! naar JGO

Op het gebied van monitoren van groepen jongeren zijn tijdens de looptijd van de nota's verschillende werkvormen ingezet onder de paraplu van JOW! (Jongere ontmoet Wijk). In eerste instantie is een Regiegroep opgericht van betrokken beleidsmedewerkers die gezamenlijk de overlast bespraken en een aanpak suggereerde aan de uitvoerende instanties. Vanaf 2013 is dit omgedraaid en vinden er Jeugd Groepen Overleggen plaats (JGO) met jongerenwerkers, toezichthouders, wijkagenten en een medewerker van Integrale Veiligheid. Hier bespreekt men meldingen en signalen en bijpassende oplossingen, indien nodig na afstemming met beleidsmedewerkers of kernenadviseurs. Deze werkwijze is voor alle partijen een verbetering gebleken, men is er zeer tevreden over.

Gevolg was dat de jongerenwerkers minder intensief contact had met de jeugd. Op verzoek van de raad, gemeente, politie en Boa's is de verschuiving die Jongerenwerk maakte naar een veelal curatieve insteek, na de tussenevaluatie 2017 en daarop volgende motie uit 2018 weer omgedraaid. Jongerenwerk is door de nieuwe balans tussen preventieve en curatieve inzet weer iets meer op straat te vinden. Tezamen met het sociaal team is preventief aanbod opgezet wat resulteert in meer coaching van individuele jongeren. De doorontwikkeling van jeugcentra is daardoor blijven liggen.

In de praktijk wordt bij aanhoudende overlastklachten een bijeenkomst belegd met inwoners waar handhavers ook bij aanwezig zijn om samen te inventariseren wat er speelt en wat oplossingen kunnen zijn.

In uitzonderlijke gevallen was er een noodzaak om de speelaanleiding van waaruit de klachten ontstaan te verwijderen (JOP in Driel 2014, Pannaveld Grote Breeken in 2016) of aan te passen (voetbalkooi Narcissenstraat Heteren 2019).

3.3.3 Deelconclusie Participatie

- Betrokkenheid van inwoners bij speelruimte
- Ontmoeting en contact jong en oud

Tijdens de periode van 2010-2020 is de participatiemethode basisuitgangspunt geworden voor alle renovatieprojecten. Door gezamenlijk over speelprojecten in de wijk of kern te beslissen ontstaan meer contacten en meer mensen zijn na afloop betrokken bij de speelplekken. De soort en aantal coproducties namen gedurende de speelprojecten steeds verder toe, maar niet tot het niveau van een vereniging die beheer en onderhoud structureel overneemt als bij speeltuin De Eshof. Wat rechtstreekse contacten tussen jong en oud betreft: die zijn nog niet vanzelfsprekend. Vooral vanuit binnenlocaties ontstaan de meeste activiteiten tussen jongeren en volwassenen. Binnenlocaties krijgen steeds meer een multifunctionele invulling qua gebruik en doelgroepen, maar voor het aantrekken van de jeugd is het van belang dat de inrichting gericht is op deze doelgroep. In alle gevallen zijn jongerenwerkers de enthousiasmerende en verbindende schakel.

We sluiten aan bij de landelijke tendens: overlastklachten nemen af (in coronatijd wel nieuwe piek). Korte lijnen tussen veiligheid, politie, Boa's en jongerenwerk en inzet van dorps- en wijkraden brengen verbetering in tolerantie.

3.4 Maatwerk

3.4.1 Schoolpleinen

Voor 2018 onderhield de gemeente op 8 van de 22 basisscholen in Overbetuwe de speeltoestellen en ondergronden op hun schoolpleinen. In ruil daarvoor hielden zij deze schoolpleinen openbaar toegankelijk. In kernen waar in verhouding veel kinderen woonden en niet veel openbare speelplekken waren, werden hierdoor toch voldoende speelplekken geboden. Na de tussenevaluatie is gebleken dat ook zonder de 8 schoolpleinen die voorheen door de gemeente onderhouden werden, voldoende speelruimte-aanbod is. De diffuse afspraken met deze 8 scholen zijn per 2018 beëindigd, alle 22 scholen zorgen nu zelf voor een veilig en aantrekkelijk schoolplein. Wel ondersteunen we sinds 2019 vier van onze brede scholen bij onderhoud en beheer waaronder ook de schoolpleinen. Of scholen hun plein openbaar stellen is hun eigen keus waar wij geen zeggingskracht over hebben. In verband met verantwoordelijkheid voor de veiligheid komt het vaker voor dat de school een artikel 4.61 bordje ophangt. In de regel zijn schoolpleinen waar geen afgesloten hek omheen staat bespeelbaar.

Het Lyceum Elst heeft in eigen beheer in 2018 een multicourt naast de school laten aanleggen. Die mag door iedereen gebruikt worden. Het is met name bij regen voor jongeren een prettige ontmoetingsplek door de afdakjes die rondom het multicourt aanwezig zijn bij de noodlokalen.

3.4.2 Samenwerkingsmogelijkheden

De komst van Overbetuwebeweegt sinds 2015 zorgt letterlijk voor meer beweging in de gemeente. Het platform met 11 medewerkers van 8 partners (7 partners na 2020) koppelt vraag en aanbod aan elkaar op gebied van sporten en bewegen. Op gebied van spelen kan de Sportbus verschil maken: Vanaf maart 2017 rijdt de Sportbus vol sportmaterialen door de gemeente. Samen met studenten van de HAN en CIOS wordt tijdens schooltijd ondersteuning geboden bij de gymlessen. Na schooltijd bezoekt de Sportbus 4x per week schoolpleinen, en trapveldjes en speelplekken. Waar mogelijk wordt daarbij samengewerkt met de lokale sport- en beweegaanbieders, maar beschikbaarheid van vrijwilligers voor clinics tijdens schooltijden is minimaal.



Sportbus doet school- en wijkpleinen aan.



Bootcamp Driel assisteert bij opening parcours in Driel.

Op sportpark De Pas is door een intensieve samenwerking tussen alle verenigingen een Vitaal Sportpark ontstaan in 2019. Door de open structuur die een Vitaal Sportpark kent zijn de aangebrachte voorzieningen als een multicourt, een calisthenicspark, grasheuvels met zit-/trapelementen, een overkapping, waterspeeltuin, klimtoren, picknickbanken, speelaanleidingen, een uitdagend behendigheidsparcours en over het gehele terrein komt een half verhard pad dat gebruikt kan worden voor hardlopen en wandelen.



In 2016 heeft via de kernestafette RKSVDriel een onderzoek gedaan naar het creëren van een multifunctioneel speelveld als maatschappelijke voorziening voor Driel. Vooral over de voorwaarden 'toegang', 'draagvlak' en 'financiën' kwam er geen consensus bij de deelnemers in Driel. In 2019 is op een steenworp afstand, achter en in afstemming met de tennisvereniging, een grote 12+ plek gecreëerd kunnen worden met jongeren en volwassen inwoners. In 2020 zijn in het kader van een doorontwikkeling van de Vitale Sportparkgedachte opnieuw gesprekken met RKSVDriel gestart over het creëren en faciliteren van een multifunctioneel speelveld direct naast het clubgebouw voor inwoners van Driel.

In de motie uit 2018 "Proactief beleid voor de Overbetuwe jeugd" staat de suggestie in samenwerking met de scholen te streven om inspectie en onderhoud van de openbare speelplekken in gezamenlijkheid uit te voeren. In het geval van brede scholen De Kersentuin, De Plataan, De Zon en De Vogeltuin gebeurt dat sinds 2020. Bij de andere vijf brede scholen en de 7 separate scholen is dat niet het geval, daar is elke school zelf verantwoordelijk voor onderhoud en beheer.

Maatwerk in de kernen vindt plaats door samenwerking of ondersteuning van woningcorporaties in bijvoorbeeld Oosterhout (bekostiging van speeltoestellen) en Heteren (bijdrage aan realisatie voetbalkooi Narcissenstraat).

Stichting Gehandicapten Platform Overbetuwe is een vaste adviespartner geworden bij elk speelproject in de meerjarenuitvoeringscyclus. Ook hebben zij op eigen kracht gezorgd voor subsidies om speelplekken in de gemeente geschikt(er) te maken voor inclusief spelen.

3.4.3 Deelconclusie Maatwerk

- Samenwerking met scholen
- Samenwerking met woningstichtingen en sportverenigingen

De samenwerking met scholen is teruggeschroefd, maar dat betekent in de praktijk niet dat er minder schoolpleinen door kinderen benut mogen worden als speelplek. De samenwerking met sportverenigingen is geïntensiveerd waar extra speel-, sport- en beweegplekken door ontstaan. Inclusief spelen is meer onder de aandacht door de samenwerking met stichting Gehandicaptenplatform Overbetuwe. Woningstichtingen hebben financieel bijgedragen aan verbetering van speelaanbod in de gemeente.

3.5 Financiële budgetten

Binnen de begroting is er structureel budget beschikbaar voor renovatie en onderhoud van speelplekken.

Een partij met expertise op beheer- en vervangingsplannen heeft na een veldinspectie en aanpassingen in het digitale systeem in Q2 2020 inzichten verschaft over beheer en vervangingskosten van speelaanleidingen van heden tot en met 2050. Om het speelarsenaal anno 2020 de eerstkomende tien jaar te kunnen vervangen, is op basis van deze informatie per jaar € 120.000,- nodig. Voor onderhoud wordt jaarlijks zo'n € 40.000 uitgegeven. Het structureel beschikbare budget zou daarmee voldoende moeten zijn voor onderhoud en vervanging, maar biedt volgens deze berekening geen ruimte voor uitbreiding of het toevoegen van speelwaarde. Deze conclusie wordt op kwantitatief vlak ondersteund door het aantal speelplekken dat met 10 is teruggelopen naar 120 speelplekken in de gemeente gedurende de speelcyclus. Op kwalitatief vlak onderschrijven deelnemers aan de speelprojecten dit. Dit heeft ook een andere oorzaak:

In plaats van op ad-hoc basis onveilige speelplekken verspreid over de hele gemeente te renoveren, is er met de speelcyclusplanning van 2014-2020 anders ingestoken. Met de grote integrale speelprojecten in deze cyclus is niet de levensduur van speeltoestellen (10 tot 25 jaar) als hoofd-uitgangspunt genomen, maar is het jaarlijks beschikbare budget binnen deze tijdspanne evenredig verdeeld over alle formele speelplekken in de gemeente. Dat had een tweeledig effect. Enerzijds is er niet veel speelwaarde toegevoegd kunnen worden vanuit het beschikbare renovatiebudget door een lager beschikbaar investeringsbudget per plek, anderzijds is er veel maatschappelijke waarde toegevoegd door binnen een kern of een grote wijk in Elst bewoners gezamenlijk te laten beslissen welk budget in welke speelplekken te investeren.

Het budget is soms een beperkende factor gebleken om tegemoet te kunnen komen aan de wensen van de inwoners in de participatieve werkwijze die gehanteerd werd tussen 2014 en 2020. Om de mogelijkheden binnen het reguliere budget te duiden hierbij een (niet volledig) overzicht van projectkosten die gedurende deze cyclus met structurele én incidentele speelbudgetten zijn gerealiseerd:

Jaar	Investering vanuit structureel budget in €	Incidentele budgetten in €	Aantal speelplekken / Project	Investering per plek
2016	70.000		18 speelplekken Elst Noord	3.888
2017	65.000		18 speelplekken Heteren	3.611
2019	105.000		24 plekken Zetten Driel Randwijk en Indoornik	4.375
2020	100.000		28 plekken Westeraam / Eshof	3.571
2016		55.000	Speelinvesteringen project Vogelbuurt Driel	55.000
2019		25.000	Optimaliseren en overlastvrij maken Voetbalkooi Heteren	25.000
2019		125.000	12+ plek Dorpsstraat Driel	125.000

Binnen de werkwijze om inwoners van een kern gezamenlijk te laten besluiten hoe het structurele renovatiebudget over alle speelplekken in de kern te verdelen, worden speeltoestellen die niet veilig zijn wel weggehaald maar niet automatisch direct vervangen. Pas ten tijde van het geplande lokale grote speelproject wordt met alle dorpsgenoten samen besloten hoe deze speelplek wordt gerenoveerd. Hierbinnen vragen we bewoners uitgezoomd te redeneren en het budget zo in te zetten dat er aantrekkelijke speelvoorzieningen blijven / ontstaan in de wijk of kern. In alle speelprojecten die we hebben doorlopen zorgden co-creërende inwoners altijd eerst voor hun directe omgeving en men koos er nooit voor om toe te werken naar één grote, aantrekkelijke speelplek in de kern waar het grootste deel van het budget wordt geïnvesteerd. Er is wat betreft grote toestellen die eerder zijn weggehaald ten tijde van het participatieproces niet altijd gekozen om deze terug te laten komen door te hoge investeringskosten. Op deze manier kunnen we zonder extra budgetten nergens een serieuze speelaanleiding toevoegen en daarmee de speelwaarde verhogen. (Via separate projecten en extra budgetten is dat her en der wel gelukt).

Om bewoners te blijven interesseren voor deze participatiespeelprojecten lijkt het wel een voorwaarde: uit de enquête blijkt dat 32% een volgende keer niet meer deel neemt aan een werkgroep, o.a. omdat zij de verhouding tussen de geleverde inspanning en de uiteindelijke resultaten teleurstellend vinden. Sommige inwoners die niet tevreden zijn met wat er binnen de reguliere speelbudgetten mogelijk is zoeken naar nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld via Overbetuwe Doet. Deze extra budgetten zijn sinds de start van deze gemeentelijke bron in spelen geïnvesteerd:

Overbetuwe Doet investeringen in spelen 01-01-2018 t/m 15-10-2020	
Kosten totaal voor gemeente aan speelplekbehoefte 2018/15-10-2020	€ 20.514
Kosten naar reden van aanvraag:	
Kosten voor gemeente door coproductie tijdens speelproject (cofinanciering)	€ 10.707
Kosten voor gemeente aan speelplekken door ontevredenheid na speeltraject	€ 4.735
Kosten voor gemeente door ontevredenheid na ontwikkelaarsoplevering	€ 4.302
Kosten voor gemeente door behoefte aan uitbreiding speelplek (vóór speelproject)	€ 770
Toekomstige potentiële kosten:	
Aanvraag omvormen natuurlijke speelplek naar traditionele toestellen (start nov 2020)	€ 15.750

Een andere reden waarom speelwaarde toevoegen vanuit structurele budgetten moeilijk is, is de keus om vervangingsinvesteringen en onderhoud te betalen vanuit de jaarlijkse exploitatiebudgetten in plaats van een structurele opname in de begroting. Dit heeft als gevolg dat er geen directe koppeling is tussen het arsenaal aan speelvoorzieningen en de bijbehorende kosten in de toekomst. De gemeente werkt op dit moment toe naar een situatie waarin onderhoud en de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen structureel zijn opgenomen in de begroting op basis van een beheer- en investeringsplan. Er wordt er gewerkt aan het Integraal Kwaliteitsplan Openbare ruimte en op basis hiervan worden er diverse beheerplannen opgesteld, onder andere voor de speelvoorzieningen.

Participatie kost meer tijd en geld, bleek tijdens de uitvoering van de speelcyclusplanning van 2014-2020. Om kosten te besparen en een bouwteam te kunnen vormen ten behoeve van de begeleiding- en organisatiekosten behorende bij de samenwerking met de inwoners kozen we voor het laatste deel van de meerjarenplanning voor een driejarige aanbesteding van 2018-2020. De originele renovatiebudgetten kwamen daarmee weer directer ten goede aan speelmogelijkheden voor de kinderen in de gemeente. Deze budgetten voor begeleiding- en organisatiekosten vervallen na 2020. Als deze participatieve werkwijze opnieuw wordt gewenst zal er voor de volgende meerjarencyclus (op)nieuw budget gereserveerd moeten worden voor een projectleider en een ontwerper / uitvoerder die samen het bouwteam trekken. Door de komst van Overbetuwe Doet en het extra 12+ project zijn ook ambtelijke uren zwaarder belast en niet doorberekend.

Niet alle speelprojecten binnen een kern of wijk bleken binnen de gestelde tijd afrondbaar omdat inwoners nog niet tot een consensus waren gekomen en het proces meer tijd nodig had. Separate opvolgende kleinere participatieprojecten waren nodig in Elst Noord (Esdoorn / Beethovenstraat), Elst Zuid (Wijkers, de Wuurde, Galemпарк), Randwijk (Willem Alexanderstraat), Driel (Baltussenstraat) en Andelst (Jeu de boulesbaan Verlengde Emmastraat). Zij hebben ambtelijk tijdsinvesteringen gevraagd en een extra beroep gedaan op het renovatiebudget.

Een van de beleidsvoornemens was om te onderzoeken of een aanbesteding puur voor speeltoestellen gedaan kon worden. Dat is met de participatieve werkwijze geen werkbaar voornemen. De nieuwe werkwijze vraagt flexibiliteit van een professionele ontwerper/uitvoerder. Door de omvang van de projecten kan de ontwerper / uitvoerder wel zelf efficiënter inkopen doen.

Bij het realiseren van extra speelplekken via inwonersinitiatieven of separate projecten met nieuwe toestellen of andere speelaanleidingen náást de reguliere renovatiespeelprojecten ontstaat automatisch een hoger algemeen kostenplaatje voor onderhoud, beheer en eventueel afschrijvingen. Hieraan zal aandacht moeten worden besteed bij de realisatie van dergelijke speelplekken.

3.5.1 Deelconclusie Financiën

Met de vervangings- en onderhoudsbudgetten is het mogelijk om ons speelarsenaal op orde te houden. Er is daarbinnen geen ruimte om de speelwaarde kwalitatief of kwantitatief uit te breiden. Een andere reden waarom speelwaarde behouden vanuit structurele budgetten moeilijk is, is de huidige werkwijze om vervangingsinvesteringen en onderhoud te betalen vanuit de jaarlijkse exploitatiebudgetten in plaats van een structurele opname in de begroting op basis van een beheerplan. Dit heeft als gevolg dat er geen directe koppeling is tussen het arsenaal aan speelvoorzieningen en de bijbehorende kosten in de toekomst.

Met de grote integrale speelprojecten tussen 2014 en 2020 is niet de levensduur van speeltoestellen (van 10 tot 25 jaar) als uitgangspunt genomen, maar het jaarlijks beschikbare budget binnen deze tijdspanne evenredig verdeeld over alle formele speelplekken in de gemeente. Deze keuze levert per speelplek een relatief laag te investeren bedrag en is de reden binnen de grote projecten geen echte of nieuwe speelwaarde toe te kunnen voegen. Er is door de participatieve werkwijze wel veel maatschappelijke waarde toegevoegd. Ruim 70% van volwassenen heeft het gevoel dat hij/zij voldoende gehoord is door de participatiespeeltrajecten. Ook als de eigen wensen niet zijn uitgekomen, vindt 93% de werkwijze van meedenken en meedoen goed.

Extra separate speelprojecten, gefinancierd uit andere gemeentelijke bronnen leverden wel meer speelwaarde in de gemeente (zie voorgaande tabellen). Financiële doorberekeningen na realiseren van extra speelarsenaal in renovatie- en onderhoudsbudgetten is nog niet altijd geborgd.

Participatie kost meer tijd en geld, bleek tijdens de uitvoering van de speelcyclusplanning van 2014-2020. De meest succesvolle participatieve speelprojecten in 2018, 2019 en 2020 vonden plaats met een bouwteam waarvoor voor een projectleider en een ontwerper / uitvoerder zijn aangetrokken. Zonder deze in- en externe partners is het succes van de participatiemethode voor speelprojecten lastig realiseerbaar. Ambtelijke uren voor het groeiend aantal participatieprojecten (Overbetuwe Doet en 12+ ontmoetingsplekken) zijn nog niet doorberekend.



NIEUWE ONTWIKKELINGEN

4.1 Nieuwe ontwikkelingen

De samenleving is afgelopen 10 jaar veranderd. Via de participatieve speelprojecten is hier op in gespeeld. Onderstaande ontwikkelingen hebben invloed op de uitvoering van het speelbeleid en vice versa.

4.1.1 Veranderende samenleving en rol van de overheid

Visie op interactie met de samenleving

De veranderende rol van de overheid in de veranderende samenleving vraagt om een duidelijke visie. De gemeente Overbetuwe wil de kracht van gemeenschappen centraal stellen, en inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid bieden om samen oplossingen te bedenken. En de gemeente wil zich niet bemoeien met zaken waar ze niet over gaat. Een complexe opgave, die vraagt om duidelijke uitgangspunten.

De gemeente Overbetuwe wil graag een samenlevingsgerichte, communicatieve en betrouwbare gemeente zijn. Om dat waar te kunnen maken, heeft de gemeente een 'visie op interactie met de samenleving' opgesteld, onder de titel *Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar!* De visie bevat uitgangspunten voor een goede relatie tussen de gemeente en de samenleving.

Omgevingswet

Met de Omgevingswet wordt een nieuw stelsel van instrumenten geïntroduceerd waarbij niet de deelbelangen centraal staan zoals in het huidige stelsel, maar de opgaven en gebieden als geheel. Het uitgangspunt van de wet is dat inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden samen verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en ontwikkeling van de leefomgeving, waarbij de Omgevingswet regelt wat de overheid ten aanzien van publieke verantwoordelijkheden in de fysieke leefomgeving moet doen en hoe ver de overheid daarin mag gaan ten opzichte van bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties. Vertrouwen is de basis voor deze gedeelde verantwoordelijkheid: vertrouwen in initiatiefnemers, vertrouwen van inwoners de overheid en vertrouwen tussen overheden. Werken in de 'geest van' de Omgevingswet vraagt meer van onze interactie met inwoners. De wijze waarop de samenleving participeert door deze wet is anders dan wat we al kennen.

Inwoners aan zet

Door de jaren heen kwam er meer aandacht voor het door inwoners zelf laten opplussen van de renovatiebudgetten in 'hun' speelproject. Bij externe subsidies en fondsen haken inwoners af omdat ze expertise missen en ondersteuning nodig hebben. Het inzetten van het subsidiebureau helpt ten dele. De gebruiksvriendelijkheid van de site van Overbetuwe Doet is hoog en de subsidietool wordt hoog gewaardeerd. In het laatste speelprojectjaar is het door meermaals benoemen van deze mogelijkheid bewoners ook gelukt om tijdens de loop van het project de extra gelden op te halen om in te kunnen zetten voor het gemeentelijk speelproject.

Overbetuwe Doet is een perfecte aanvulling op de meerjarenplanning van de renovatie-speelprojecten. Bewoners wachten niet totdat hun dorp of wijk in de meerjarenplanning weer aan de beurt is en willen tussentijds eigen speelinitiatieven realiseren. De kwaliteit van het speelarsenaal groeit hierdoor. Het begeleiden van deze projecten vraagt wel extra tijd door advies en ondersteuning die zonder Overbetuwe Doet niet of later nodig zou zijn. Zelfwerkzaamheid uit handen geven aan inwoners levert soms onrust en vragen op bij inwoners die geen interesse hebben in de initiatieven van buurtbewoners. Als zij tegen zijn (NIMBY), melden ze dat niet (alleen) bij de initiatiefnemers, maar direct bij de gemeente of zelfs de politiek.

4.1.2 Nieuwe inzichten speelbeleid

Sport-elementen in de openbare ruimte

Een interessante ontwikkeling is de behoefte en het gebruik van sport-elementen in de openbare ruimte. In het IKP onderzoek koos 68,7% liever voor sporttoestellen dan voor jeu-de boulesbanen en 70,4% ziet liever sport- en speeltoestellen dan hondenlosloopgebieden in de openbare ruimte. Het is een fenomeen dat een cross-over is tussen sporten, bewegen, gezonde leefstijl en spelen en de doelgroep die hier gebruik van maakt is veel groter dan de doelgroepen voor spelen. In de bepaling van de definitie en het aantal speelplekken dat we als gemeente faciliteren, moet een nieuw standpunt ingenomen worden of modern ingerichte buitensportplekken ook onder de noemer 'speelplek' gerekend worden. De afstemming met aanpalend beleidsgebied Sport en gezonde leefstijl is daarover nodig.

Natuurlijke speelplekken

Een andere ontwikkeling is die van natuurlijke speelplekken. Ruim 81% van de participerende inwoners aan speelprojecten ziet de meerwaarde van een groene, natuurlijke speelplek. In het IKP onderzoek ziet 68,7% van de respondenten liever natuurlijke speelelementen dan een speelplek met speeltoestellen. Interessant tegengeluid is dat twee opgeleverde natuurlijke speeltuinen bij Overbetuwe Doet aangemeld zijn om weer om te vormen tot meer traditionele speeltuinen.



Natuurlijke speeltuin

4.1.3 Deelconclusie nieuwe ontwikkelingen

De uitrol van de omgevingswet en de visie op interactie maakt het voor inwoners nog duidelijker hoe belangrijk de gemeente het vindt als inwoners met elkaar vraagstukken oplossen. Met die onderleggers kunnen de participatieprocessen voor speelplekken mogelijk een volgende fase in en komen inwoners nog meer aan zet.. De nieuwe ontwikkelingen die voor nieuw speelbeleid van belang zijn om in overwegingen mee te nemen zijn de animo voor groene speelplekken en de groei van interesse in buitensportmogelijkheden.



CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 Conclusies

Kwantiteit

De gemeentelijke normen die in de speelnota zijn gesteld voor aantallen speelplekken voor kinderen van 0 tot 12 jaar worden heel ruim gehaald. Wat niet wordt gehaald is de secundaire spreidingsnorm om binnen 100 meter een formele speelplek te hebben voor kinderen van 0 tot 5 jaar. Voor 12+ plekken is afgelopen jaren de situatie sterk verbeterd, alleen in Oosterhout en Zetten wordt de gemeentelijke norm niet gehaald. In de beleving van zowel ouders van kinderen en jongeren van 6 tot 18 jaar als van deze doelgroep zelf scoort de gemeente op kwantiteit van speel- en ontmoetingsplekken (zwaar) onvoldoende (65% tot 79%).

In 2014 is in het handboek locatie-eisen opgenomen dat per hectare minimaal 300m² voor speelruimte gereserveerd moet worden, maar in de praktijk wordt toepassing ervan niet overal doorgevoerd. Door het optellen van in- en formele speelruimte wordt dit streefgetal behaald in de gemeente. In de opzet van het nieuwe Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2020) en het nieuwe handboek locatie-eisen worden wensen op het terrein van spelen herijkt opgenomen.

De gemeente wil een passend voorzieningenniveau bieden, ook bij de ontwikkeling van nieuwe woningen. Om tijd en geld te besparen en bewoners van nieuwe ontwikkelprojecten niet gefrustreerd te laten worden is het zaak dat vroeg in deze processen duidelijke afspraken worden gemaakt over ruimte en financiën die aan speelplekken zullen worden toebedeeld door de ontwikkelaar.

Kwaliteit

Overbetuwenaren zijn heel erg tevreden over de kindvriendelijkheid van hun buurt. Over de kwaliteit van het speelaanbod is de helft tevreden. Onze speelplekken worden geïnspecteerd en zijn voldoen aan de voorschriften van de WAS. De nabijheid van verkeer of geparkeerde auto's wordt regelmatig als onveilig ervaren. De behoeften van 12 plussers moeten beter onderzocht worden; de interesses van deze doelgroep van 12 tot 18 jaar liggen te ver uiteen om met één soort speelplek passend aanbod te leveren. Meer en beter afgestemde ontmoetingsplekken voor de oudere jeugd kunnen inwoners, Integrale Veiligheid, Boa's en politie minder overlastzaken bezorgen.

Participatie

Tijdens de periode van 2010-2020 is de participatiemethode basisuitgangspunt geworden voor alle renovatieprojecten. Het wordt door de gemeente als succesvol voorbeeld gebruikt van inwonersparticipatie. Door gezamenlijk over speelprojecten in de wijk of kern te beslissen ontstaan meer contacten en meer mensen zijn na afloop betrokken bij de speelplekken. De soort en aantal coproducties namen gedurende de speelprojecten steeds verder toe, maar niet tot het niveau van een vereniging die beheer en onderhoud structureel overneemt als bij speeltuin De Eshof.

Wat rechtstreekse contacten tussen jong en oud betreft: die zijn nog niet vanzelfsprekend. Vooral vanuit binnenlocaties ontstaan de meeste activiteiten tussen jongeren en volwassenen. In alle gevallen zijn jongerenwerkers de enthousiasmerende en verbindende schakel. Landelijke tendens: overlastklachten nemen af (in corona tijd wel nieuwe piek). Korte lijnen tussen veiligheid, politie, Boa's en jongerenwerk en inzet van dorps- en wijkraden brengen verbetering in tolerantie.

Maatwerk

De samenwerking met scholen is teruggeschroefd, maar dat betekent in de praktijk niet dat er minder schoolpleinen door kinderen benut mogen worden als speelplek. De samenwerking met sportverenigingen is geïntensiveerd waar extra speel-, sport- en beweegplekken door ontstaan. Inclusief spelen is meer onder de aandacht door de samenwerking met stichting Gehandicaptenplatform Overbetuwe. Woonstichtingen hebben financieel bijgedragen aan verbetering van speelaanbod in de gemeente.

Financiën

Met de vervangings- en onderhoudsbudgetten is het mogelijk om ons speelarsenaal op orde te houden. Deze budgetten worden betaald vanuit exploitatiebudgetten in plaats van een structurele opname in de begroting. Dit heeft als gevolg dat er geen directe koppeling is tussen het arsenaal aan speelvoorzieningen en de bijbehorende kosten in de toekomst. Er is daarom geen ruimte om de speelwaarde kwalitatief of kwantitatief uit te breiden.

Niet de levensduur van speeltoestellen als uitgangspunt nemen, maar een participatieve wijk- of kerngerichte insteek om in zeven jaar alle 130 speelplekken te renoveren, levert per speelplek een relatief laag te investeren bedrag. Speelwaarde kan dan minder worden toegevoegd, wel veel maatschappelijke waarde.

Participatie kost meer tijd en geld. De succesvolste participatieve speelprojecten kenden een bouwteam met projectleider en een ontwerper / uitvoerder. Zonder bouwteam is een participatiemethode voor grote speelprojecten lastig realiseerbaar. Ambtelijke uren voor de groeiend aantal participatieprojecten (Overbetuwe Doet en 12+ ontmoetingsplekken) zijn niet doorberekend.

Bij uitbreiding van het speelarsenaal buiten speelbudgetten om worden financiële doorberekeningen in renovatie- en onderhoudsbudgetten niet altijd geborgd.

Nieuwe ontwikkelingen

De uitrol van de omgevingswet en de visie op interactie maakt het voor inwoners nog duidelijker hoe belangrijk de gemeente het vindt dat inwoners met elkaar en betrekken partijen vraagstukken oplossen. Met die onderleggers kunnen de participatieprocessen voor speelplekken mogelijk een volgende fase in en komen inwoners nog meer aan zet. De nieuwe ontwikkelingen die voor nieuw speelbeleid van belang zijn om in overwegingen mee te nemen zijn de animo voor groene speelplekken en de groei van interesse in buitensportmogelijkheden.

5.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf staan aanbevelingen om in de nieuwe beleidsnota mee te nemen. Samengevat behelst het de volgende onderwerpen:

- meenemen van nieuwe ontwikkelingen
- zoeken naar verbeteringen voor speel- en ontmoetingsplekken
- de aanbeveling om de participatieve werkwijze voort te zetten
- onderzoeken hoe we inwoners beter kunnen faciliteren om meer zelf te doen
- wat er op financieel gebied verbeterd moet worden

1. Meenemen van nieuwe ontwikkelingen
 - 1a Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen als visie op interactie met de samenleving en de omgevingswet vertalen naar het nieuwe speelbeleid. Dat geldt ook voor de waarde van na-tuurlijke speelplekken en de behoefte en het gebruik van sport-elementen in de openbare ruimte. Door de Overbetuwe 'speelplek' te definiëren moet een nieuw standpunt ingenomen worden of modern ingerichte buitensportplekken ook onder de noemer 'speelplek' gerekend worden. Is dit het geval dan heeft dit invloed op de speel- en renovatiebudgetten en op de bepaling van de hoeveelheid speelplekken. Onderzoek ook of maatschappelijke partners een eigenaarschapsrol hierin zien.
2. Zoeken naar verbeteringen voor speel- en ontmoetingsplekken
 - 2a Creëer meer diverse plekken voor de oudere jeugd, opdat groepen kunnen worden verwezen naar een voor hen en omwonenden goede plek. Alle betrokken partijen zoeken samen met jongeren naar een oplossing voor dit probleem en jongeren krijgen daar een verantwoordelijke rol in. Daarbij moet onderscheid tussen een 12+ speelplek en een 12+ ontmoetingsplek gemaakt worden.
 - 2b Ga op zoek naar mogelijkheden voor meer veilige speelruimte (formeel of informeel) dichtbij huis voor kinderen tot 5 jaar.
3. De aanbeveling om de participatieve werkwijze voort te zetten
 - 3a Ad-hoc speeltuinen opknappen of alle speelplekken in een wijk of kern gezamenlijk met bewoners renoveren vraagt een heel andere inzet. Ruim 70% van volwassenen heeft het gevoel dat hij/zij voldoende gehoord is door de participatiespeeltrajecten. Ook als de eigen wensen niet zijn uitgekomen, vindt 93% de werkwijze van meedenken en meedoen goed. Ga door met de participatieprojecten en faciliteer inwoners om binnen de kaders gezamenlijk keuzes te maken in wat zij het belangrijkste vinden. Reserveer structureel budget voor procesbegeleiding en ontwerper aannemer. De ambtelijke uren / capaciteit opvoeren door zwaardere belasting met adviseren en begeleiden van Overbetuwe Doet projecten en het 12+ project hoort daarbij.
4. Onderzoeken hoe we inwoners beter kunnen faciliteren om meer zelf te doen
 - 4a Kijk naar wat inwoners nodig hebben om zelf speelplekken te realiseren en te onderhouden:
 - kennis en goede voorbeelden over kostenefficiënte én aantrekkelijke alternatieven,
 - expertise en ondersteuning bij het aanvragen van externe subsidies en fondsen
 - 4b Als we graag langdurigere betrokkenheid en coproductie wensen van onze inwoners bij speelplekken is het waard om te onderzoeken of je dit als voorwaarde kunt verbinden aan het indienen van initiatieven bij Overbetuwe Doet.
 - 4c Wijs in de meerjarencyclus inwoners actief en al vroegtijdig op Overbetuwe Doet en andere subsidies / fondsen. Dit bevordert de gelijktijdige doorlooptijden met de grote speelprojecten en het aantal uitbreidingsmogelijkheden daarin.
 - 4d Niet elke inwoner ondersteunt een inwonersinitiatief uit de buurt. Het is zaak een vorm te bedenken hoe te communiceren met deze bewoners als ze met hun angst of weerstand bij de gemeente aankloppen, terwijl die (nog) niet aan zet is.

5. Wat er op financieel gebied verbeterd moet worden
 - 5a Zoals eerder benoemd werkt de gemeente eind 2020 toe naar een systematiek van het activeren van vervangingsinvesteringen. Na het opstellen van de beheerplannen zal bekeken moeten worden in welke mate de gemiddelde benodigde jaarlijkse vervangingsinvesteringen gedekt zouden kunnen worden vanuit het huidige budget. Daarnaast is het teleurstellend voor sommige bewoners en voor ontwerpers in participatietrajecten dat er zo weinig echte speel-waarde toegevoegd kan worden door de beperkte jaarlijkse renovatiebudgetten. Onderzoek voor de volgende cyclus of het beschikbare renovatie en onderhoudsbudget anders verdeeld kan worden dan op basis van een x-aantal speelplekken per jaar. Logischer lijkt om per geografisch gekaderde leefomgeving het benodigde aantal basisspeelvoorzieningen te bepalen en dit aan te vullen aan de hand van de aantallen en de leeftijdsopbouw van de kinderen in dit gebied. (basisvoorziening plus maatwerk). Daarnaast verdient het aanbeveling om te onderzoeken of door een langer lopende cyclus het investeerbare bedrag per speelplek verhoogd wordt. Onderzoek naar een acceptabele langere omlooptijd lijkt daarbij zinnig: hebben inwoners meer dan zeven jaar geduld tot hun kern opnieuw aan de beurt is voor verbeteringen aan hun speelplekken?
 - 5b Het terugbrengen van aantal speelplekken kan financiële ruimte geven voor speelwaardeverbetering door besparing op overheadkosten (o.a. minder onderhoudsuren). Opvallend is namelijk het groot aantal speelplekken voor kinderen tussen 0 en 12 jaar. De gemeentelijk vast-gestelde norm (1,5 plek voor 100 kinderen van 0-12 jaar) wordt in elke kern of Elsterwijk (ruim) overschreden. Vanuit de Speelbeleid enquête blijkt echter dat ouders (ruim 60%) en kinderen in deze leeftijd (ruim 70%) juist aangeven dat er in hun beleving veel te weinig speelplekken zijn. Hier dient een afweging van belangen in gemaakt te worden.
 - 5c Leg de benodigde ruimte en middelen voor het realiseren van voldoende en goede speelplekken vroeg in het ontwikkelproces vast bij grote bouwprojecten. Welke omschrijvingen / voorwaarden (ook over doelgroepen) / eisen gebruiken we daarbij? In de eerste contracten al afspraken vastleggen is belangrijk voor het verwachtingenmanagement naar inwoners toe, maar neem ook de vervangings- en onderhouds- en beheerkosten mee die zo'n investering in de toekomst vraagt.

College en raad ontvangen deze conclusies en aanbevelingen over speelbeleid in het najaar van 2020. Het nieuwe speelbeleid wat daarop wordt geënt staat gepland om op te leveren in het voorjaar van 2021, met een nog nader te bepalen looptijd vanaf 2022.



BIJLAGEN

A

Overzicht bronnen

Bron	Vindplaats
Nota Buiten Spelen in Overbetuwe, Gemeente Overbetuwe, 2012	12bw000124
Nota Ruimte voor Jeugd 12+, Gemeente Overbetuwe, 2010	10bw000664
Uitvoeringsplan 2011 bij Ruimte voor de jeugd	11bw000292 / 11int01161
Uitvoeringsplan 2014 bij Buitenspelen in Overbetuwe	14bw000504 / 14uit25991
'Pro-actief beleid voor Overbetuwse jeugd' Motie uit 2018	18mo006
'Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar.' Visie op interactie met de samenleving, Gemeente Overbetuwe, 2020	20rv000059 / 20bij07382
Kindermonitor 2017, GGD Gelderland-Midden	20bij13672
Leefbaarometer	link
Dorpsprofielen Overbetuwe	www.overbetuwe.nl/Dorpsprofielen
Enquête deelnemers speelprojecten	20int04930
Onderzoek Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte 2020	link
Enquête Speelbeleid Overbetuwe	link naar enquête. Link naar rapportage: na nov 2020 beschikbaar

B Achtergrondcijfers resultaten

B1 Aantal speelplekken per kern en leeftijdscategorie volgens de norm en in de praktijk

Cijfers 2020

Kern	Categorie	Aantal kinderen 2020	Gewenst aantal speelplekken	Speelplekken aanwezig
Driel	A (0-5 jr)	327	4,905 (1,5/100)	8
	B (6-11jr)	334	5,01 (1,5/100)	11
	C (12-18 jr)	355	3,55 (1/100)	5
Herveld-Andelst	A	292	4,38	11
	B	314	4,71	12
	C	421	4,21	5
Heteren	A	238	3,57	12
	B	327	4,905	14
	C	484	4,84	5
Oosterhout	A	128	1,92	5
	B	143	2,145	6
	C	227	2,27	1 en JEJO
Randwijk + In-doornik	A	111	1,665	2
	B	119	1,785	3
	C	158	1,58	2
Slijk Ewijk	A	25	0,375	1
	B	32	0,48	1
	C	46	0,46	1
Valburg	A	117	1,755	4
	B	96	1,44	4
	C	161	1,61	2

Zetten	A	246	3,69	7
	B	289	4,335	9
	C	550	5,5	5
Elst Noord	A	259	3,885	5
	B	308	4,62	7
	C	397	3,97	5
Elst Zuid	A	370	5,55	16
	B	405	6,075	19
	C	630	6,3	9
Elst Oost	A	854	12,81	24
	B	934	14,01	25
	C	889	8,89	9

B2 Overzicht verbeteracties plekken 12+ jeugd

Kern	Soort plek	Gerealiseerd	Jaar	Opmerkingen
Elst Triadegebouw 1e etage Pr. Hendrikstr 5a	binnen ontmoetings- ruimte	Jongerencentrum De Uitvlucht	2013	Vervangende accom- modatie nadat de oude Theresiaschool aan de Prinses Irenestraat gesloopt werd in 2013
Elst Brienenshof Groenestraat	Ontmoetingsplek	Voetbalveld, Basketbalveld, Skatebaan. Later zitgelegen- heid, Wifipaal toe- voeging	2014 en 2020	
Elst Kruisakkers	Ontmoetingsplek	Zitgelegenheid, Wifipaal toevoeging	2020	
Elst Coolnature terrein / Romeinse Veld	Ontmoetingsplek	Sportieve bank Wifipaal toevoeging	2020	
Elst Vitaal sport- park De Pas	Sportieve Ontmoetingsplek	Multicourt en 'tri- bune' om elkaar te ontmoeten. Over- kapping volgt nog.	2020	
Driel Duivenveld	Ontmoetingsplek	JOP (jongeren ontmoetingsplaats)	Sep- tember 2011	Door aanhoudende overlast is de JOP in 2014 weggehaald moeten worden.
Driel Grote Breeken	Ontmoetingsplek	Pannaveld Trimparcours	Najaar 2011 Najaar 2015	Door aanhoudende overlast is pannaveld i.o.m. jeugd en buurtbe- woners omgevormd tot een Trimparcours.
Driel, 12+ plek Dorpsstraat	Ontmoetingsplek	Voetbalveld, Basket- balveld, Crossbaan, scheepscontainer, tafeltennistafel	Najaar 2019	
Driel RKSv	Voetbalvereniging	Onderzoek naar trapveld voor jeugd in de Breeken	2020	RKSv wil graag multi- court, jeugd wil graag trapveld in de wijk. On- derzoek naar win-win situatie.
Zetten Lantermansweide	Ontmoetingsplek	Skatebaan hersteld	2012	Na vernielingen in 2012, 2019 is deze plek her- steld
Zetten Dijkgraaf	Ontmoetingsplek	Pannaveld	2014	

Zetten Bellefleur	Ontmoetingsplek	Voetbalkooi	2012	
Zetten Bij/ Vast aan Wanmolen	binnen ontmoetingsruimte	Jongerencentrum UniqZ (eerst scheepscontainer, later vaste locatie aan Wanmolen)	Medio 2012	
Heteren Poort van Midden-Gelderland Groen 21	Binnen ontmoetingsruimte	Jongerencentrum Insula In- en exterieur. Upgrading internet 2020. Trapveldje nabij	Eind 2016	I.s.m. Heteren Sociaal is door jong en oud samengewerkt om bij het gebouw van Insula een stevige overdekte buitenontmoetingsplek te maken en intern de inrichting te verbeteren.
Heteren Steenovenlaan	Ontmoetingsplek	Skatebaan uitbreiding met halfpipe. Wifipaal toevoeging	Voorjaar 2014 2020	Initiatief van dorpsraad, die zelf halfpipe gekregen hebben
Heteren Kamperfoelistraat	Trapveldje	Sportieve bank	2020	
Heteren Narcissenstraat	Ontmoetingsplek	Opknop Trapveldje naar kunstgras. Kooiconstructie ivm overlast geplaatst.	Voorjaar 2014 Najaar 2019	Dorpsraad, bewoners en sponsor Woningstichting
Oosterhout Hoge Hofstraat	Ontmoetingsplek	Buurtinitiatief 3 extra toestellen w.o beachvolleypalen	2012	Door bebouwing zijn deze toestellen (waaronder penaltybord) gestald bij de woningstichting. In 2017 gingen ze weer mee in de renovatieronde in Oosterhout.
Valburg	Ontmoetingsplek	Fietsparcours extra op de Voorweem	2016	
Herveld	Ontmoetingsplek	Omvorming basketbalveld naar 3x3 afmeting	2020/ 2021	De verbouwing van de Hoedrik vroeg om aanpassingen. Veld met twee palen nu één basket voor 3x3 spel

B3 Overzicht speeltoestellen en speelprikkel in Overbetuwe

type toestel	aantal	% van totaal
wipveren en wippen	91	16,2%
Voetbaldoelen	74	13,2%
Schommels	59	10,5%
Duikelrekken	49	8,7%
tafeltennis, basketbal, volleybal, jeu de boulesbaan	47	8,4%
Draaitoestellen	46	8,2%
Evenwichtstoestellen	41	7,3%
Combinatietoestellen	41	7,3%
Glijbanen	31	5,5%
Klimtoestellen	20	3,6%
skate elementen	15	2,7%
Huisjes	13	2,3%
Bokspringpalen	11	2,0%
Zandspeeltoestellen	11	2,0%
Fitness	6	1,1%
Kabelbanen	6	1,1%
JOP	1	0,2%
Totaal	562	100%

In onderstaande tabel staan speelprikkels die we vooral in onze natuurlijke speeltuinen terugvinden.

Speelprikkel	aantal	% van totaal
speelprikkel divers	16	14,2%
speelprikkel boomstam	8	7,1%
knikkertegel, hinkelbaan	4	3,5%
poef/kei-stapstenen	57	50,4%
kruip-/betonbuis	9	8,0%
speeltafel/paneel/educatief	5	4,4%
Picknickset	14	12,4%
Totaal	113	100%

'Speelprikkel divers' bestaat de restcategorie bespeelbare inrichting van speelplekken zoals hellingtouw, fietscrossbaan, schuilwand en landmark met touw.

B4 Samenvatting enquête deelnemers speelprojecten

Inleiding

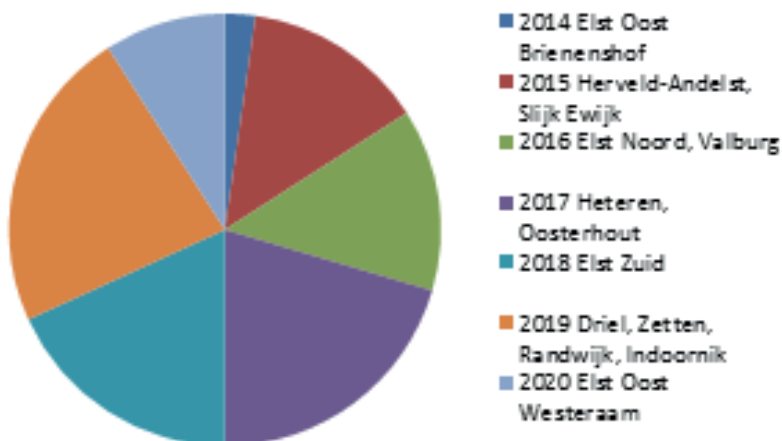
Bij de renovatie en totstandkoming van nieuwe speelplekken worden inwoners betrokken en sinds 2014 wordt gewerkt met werkgroepen binnen participatietrajecten. Ouders, buurtbewoners, geïnteresseerden, dorpsraden en andere organisaties namen deel aan deze werkgroepen. Zij dachten en beslisten mee. In sommige gevallen was er ook sprake van coproductie in de vorm van fysieke hulp, van geleverde materialen of van verzamelen van geld/subsidies.

In de periode van 2010 t/m 2020 zijn op deze manier 245 personen betrokken geweest bij één of meerdere speeltrajecten. Deze mensen zijn gevraagd een vragenlijst in te vullen, waarin de volgende hoofdthema's behandeld werden:

1. Gezamenlijk met de buurt komen tot verbetering van speelplekken.
2. Zelf meer mogelijk maken (door taken zelf te doen, fondsen aanschrijven, crowdfunding e.d.).
3. De sociale aspecten van samen speelplekken realiseren.
4. De beleving bij de kwaliteit van de speelplekken en het uiteindelijke resultaat?

44 van de 245 aangeschreven personen heeft de vragenlijst geretourneerd. Dat is een respons van bijna 18%.

De verdeling van respondenten over de gemeente gekoppeld aan projectjaar is als volgt:



23 van de 44 respondenten (ruim 52%) was ouder, grootouder of verzorger van een kind en zat vanuit die hoedanigheid in de werkgroep. 14 personen vertegenwoordigden een organisatie (bijna 32%), 29 personen waren betrokken als buurtbewoner of geïnteresseerde (bijna 66%) en 1 persoon (2%) vertegenwoordigde een organisatie en was ook betrokken als buurtbewoner.

Het totaalrapport van de resultaten is beschikbaar onder 20int04930 en hieronder de samenvatting.

Samenvatting

2.1. Gezamenlijk met de buurt komen tot verbetering van speelplekken

De respondenten zijn over het algemeen positief over de aanpak waarbij zij met medebewoners gezamenlijk tot één plan komen. In sommige wijken is dit beter van de grond gekomen dan in andere wijken. Ruim 77% van de respondenten geeft aan dat zij aan de voorkant van het project voldoende geïnformeerd zijn over wat het inhoudt en welke rol men had. Voor bijna 23% geldt dit niet. Hier ligt dus nog ruimte voor verbetering. Niet iedereen heeft hetzelfde startpunt, maar zou wel goed moeten weten welke rol hij/zij heeft en hoe het traject verloopt. Ruim 70% geeft aan het gevoel gehad te hebben dat hij/zij voldoende gehoord is. Overigens betekent dit niet dat daarmee dan tegemoet gekomen is aan alle wensen. Maar ook als de eigen wensen niet zijn uitgekomen, vindt 93% de werkwijze van meedenken en meedoen goed. 20% voelt zich – om diverse redenen – niet gehoord. Ruim 68% van de respondenten zou een volgende keer weer meedoen aan de werkgroep. Ruim 11% twijfelt daar over en 18% neemt niet meer deel aan een dergelijke werkgroep. Redenen hiervoor waren wisselend. De één laat het over aan de volgende generatie of zit niet meer in de wijkraad, een ander was niet tevreden over het gevolgde proces en een ander vond het resultaat teleurstellend.

Wat fijn is om te constateren is dat 93% van de respondenten positief is over de manier waarop inwoners kunnen meedenken en meedoen. Op sommige aspecten is ruimte voor verbetering. Dat nemen we mee in de vervolgetrajecten.

2.2. Zelf meer mogelijk maken (door taken zelf te doen, crowdfunding e.d.)

Over het algemeen vinden de respondenten het positief dat er een mogelijkheid bestaat om het speelbudget te vergroten door zelf bepaalde taken te verrichten en/of met zelf aangevraagde fondsen of crowdfunding meer mogelijk te maken (bijna 60%). Men noemt wel de kanttekeningen, zoals de tijd die hiermee gemoeid gaat, de haalbaarheid, de coördinatie die dit vereist, de verantwoordelijkheid van de gemeente hierin en dergelijke. Ongeveer 36% vindt dat zij voldoende geïnformeerd zijn over wat zij zelf kunnen doen om meer speelbudget te regelen. Bijna 41% vindt van niet en voor ongeveer 23% is dit niet van toepassing of kan hierop geen duidelijke 'ja' of 'nee' invullen. Dat klopt ook wel, want deze ondersteuning wordt door ons sinds 2018 geboden. Als we kijken naar de respondenten uit 2019 en 2020 dan is er niemand die zich niet voldoende geïnformeerd voelt. Eigenlijk moeten we vooral naar die groep kijken. Op de vraag of mensen tijdens het project goed ondersteund zijn bij het zelf oppakken van taken en/of het regelen van budget wordt wisselend geantwoord. Van de 14 respondenten voor wie dit daadwerkelijk van toepassing was, gaven 7 personen aan dat zij goed ondersteund zijn. Voor 3 personen lag dit in het midden (geen ja, geen nee) en voor 4 personen was dit niet van toepassing.

Het zelf meer mogelijk maken, is een ingeslagen weg die we zeker moeten vervolgen. Het is dan wel belangrijk om oog te houden voor de kanttekeningen die aan deze mogelijkheid kleven en goed aan te geven welke kaders er zijn vanuit de gemeente.

2.3. De sociale aspecten van samen speelplekken realiseren

Meer dan de helft van de respondenten (52%) geeft aan meer buurtcontacten opgedaan te hebben door het speeltraject.. Bijna 48% vindt dat het speeltraject meer verbinding heeft gebracht, 41% vindt van niet en voor 11% van de respondenten was dit niet van toepassing, omdat zij een organisatie vertegenwoordigen en niet in de buurt zelf wonen. Sinds het speelproject ontfermt bijna 0% van de respondenten zich over de speelplek. De helft doet dit niet en voor de overige personen die

die de vragenlijst ingevuld hebben, is dit niet van toepassing. Ruim 27% van de respondenten vindt het leuk om voor de buurtbewoners en gemeente aanspreekpunt te zijn voor een speelplek en ruim 20% twijfelt hier nog over.

Het is positief om te zien dat bijna de helft van de respondenten zo'n rol overweegt of wil vervullen. Op deze manier kunnen we ook na de renovatie of aanleg van de speelplek contact houden met betrokkenen.

Dat de speelprojecten tot meer verbinding in de buurt zorgen klopt, maar geldt niet voor iedere deelnemer aan de speelprojecten. We zien dat de leden van de werkgroep betrokken zijn bij hun speelplek en daar ook na het traject tijd en energie in willen steken.

2.4. De beleving bij de kwaliteit van de speelplekken en het uiteindelijke resultaat

Ongeveer 49% van de respondenten is van mening dat het gelukt is om bij de inrichting van de speelplek variatie aan te brengen in speel- en leerwaarde én in sociale veiligheid. Bijna 42% vindt dat dit niet gelukt is en voor de overige respondenten is dit niet van toepassing. Uit de toelichting valt op te maken dat men soms variatie en uitdaging voor de kinderen mist, soms is er overlast van hangjongeren of is de speelplek slechts voor jonge kinderen aantrekkelijk.. Aan de andere kant geeft bijna 63% van de respondenten aan dat de speelplekken veel benut en bezocht worden door de doelgroep. Dat is een positief resultaat.. Ruim 81% van de respondenten ziet de meerwaarde van een groene natuurlijke speelplek. Het lijkt logisch om ook de komende jaren op deze trend in te spelen en daarmee tegemoet te komen aan deze wens. Net iets meer dan de helft van de respondenten (51,2%) vindt de buurt na het speeltraject aantrekkelijker geworden. Opvallend is dat bijna een kwart (23,3%) op deze vraag geen duidelijke 'ja' of 'nee' kan antwoorden. Er lijkt wat twijfel over het resultaat. Een kleine 19% van de respondenten vindt de buurt er niet persé aantrekkelijker op geworden. Het budget is soms een beperkende factor gebleken om tegemoet te komen aan alle wensen. Bijna 56% is trots op het eindresultaat of op het doorlopen traject. Bijna 21% is dat niet en voor de overige respondenten ligt dit in het midden of is dit niet van toepassing.

Veel mensen zien de meerwaarde van een groene natuurlijke speelplek. Dat is iets waar we de komende jaren op willen inspelen. Het zou mooi zijn om meer variatie in speel- en leerwaarde én in sociale veiligheid aan te kunnen brengen. Het huidige budget(gebruik) is daarin een belemmerende factor.

B5

Overzicht speelinitiatieven Overbetuwe Doet

Status	Naam	Wijk	Streefbedrag	Opgehaald	waarvan:	iDeal donaties in €	Cheque donaties in €	Zelf opgehaald in €	Uitvoerdatum	Datum voldoende gespaard
Afgerond	wikip Wolkkenhemel	Elst	780	780		10	520	250	2020-03-01	2019-11-14
Uitgevoerd	Speelproject Westeraam	Elst	2735,5	2735,5		0	2735,5	0	2020-08-01	2020-07-24
Verantwoord	Speelplek Molenzicht Standaard	Valburg	2300	2300		222,5	1977,5	0	2019-03-15	2019-04-03
Voldoende Gespaard	Herinrichting (speel)hofje Burg van Lyndenpark	Valburg	2000	2000		6,5	1993,5	0	2020-09-01	2020-06-15
Sparen	Speeltuin Actie Elst-centrum Vergert	Elst	2747,5	0		0	0	0	2021-09-01	
Sparen	tapijtschommel speelweide De Eshof	Elst	8750	7989		17,5	4286,5	3685	2020-12-12	
Sparen	Speeltuintje in de Vier-slag	Elst	2810	2410,5		86,5	2324	0	2020-10-20	

Status	Naam	Wijk	Streefbedrag	Opgehaald	waarvan:	iDeal donaties in €	Cheque donaties in €	Zelf opgehaald in €	Uitvoerdatum	Datum voldoende gespaard
Sparen	Renovatie en (her)inrichting SPEELTUIN Verlengde Emmastraat in Andelst	Herveld-Andelst	7900	0		0	0	0	2021-10-01	
Sparen	Speeltuin Narcissenstraat/crocusstraat	Heteren	7850	2741,75		0	1741,75	1000	2021-06-30	
	TOTAAL		€ 37.873,00	€ 20.956,75		€ 343,00	€ 15.578,75	€ 4.935,00		



Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon 14 048

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl